

EGENANSTÄLLNING- EN VÄG IN PÅ ARBETSMARKNADEN

Ek. Dr. Lina Bjerke

Ek. Dr. Lars Pettersson

INTERNATIONELLA HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

4 juli 2013

Vad är egenanställning och vad har det för betydelse för möjligheterna på den svenska arbetsmarknaden?

En egenanställning innebär att man blir anställd i ett företag för egenanställda, ett egenanställningsföretag. Företaget är arbetsgivare, medan de egenanställda utvecklar sin egen karriär genom att ta in olika uppdrag till egenanställningsföretaget. Kunden får en faktura från egenanställningsföretaget som i sin tur betalar ut lön till den egenanställda. Detta har gått från att vara ett relativt okänt fenomen i Sverige till att vara ett mer känt alternativ till att driva sin verksamhet. På ett antal punkter finns det skäl att tro att det kan finnas en särskild betydelse för egenanställning på den svenska arbetsmarknaden. I denna rapport ser vi att det, i relation till egenanställning finns två frågor att ta beaktning: (1) Vad kan egenanställning ha för samhällsekonomiska konsekvenser?, (2) Vad krävs för förändringar på den svenska arbetsmarknaden för att dessa samhällsekonomiska konsekvenser ska komma till stånd?

1. Vad kan egenanställning ha för samhällsekonomiska konsekvenser?

På ett antal punkter finns det skäl att tro att det finns en särskild betydelse för egenanställning på den svenska arbetsmarknaden. För att få mer djupgående förändringar till fördel för egenanställning bör frågan ses ur perspektivet hur det kan skapa ekonomisk tillväxt. Vi menar att det krävs en tillväxororienterad utgångspunkt för att anpassa regelverk och trygghetssystem men även för att kunna belysa egenanställningens möjligheter. Om inte, så är det svårt att finna ett ökat utrymme för egenanställning men även för andra nya alternativ som kan vara aktuella för den svenska arbetsmarknaden. Vi har i hela den industrialiserade delen av världen upplevt en särskilt starkt växande tjänstesektor och särskilt under den rådande ekonomiska krisen. Detta skapar troligtvis andra krav på hur regelverk och trygghetssystem bäst bör konstrueras. Nedan följer de främsta områden där egenanställning kan kopplas till ekonomisk tillväxt.

- *Problematik med låg nystart av företag*

Sverige har visat sig ha en, i jämförelse med andra länder, låg nystart av företag. Egenanställning är ett annat sätt att försörja sig och driva sin verksamhet på än vad som traditionellt sett har existerat på den svenska arbetsmarknaden. OECDs sverigerapport påpekar särskilt att vi behöver öka nyföretagandet och understryker vikten av den strikta lagstiftningen som finns i Sverige för företagare och särskilt den rådande konkurslagstiftningen.

- *Större efterfrågan på jobb som ger flexibilitet och attraktivitet*

Det har visat sig att allt fler individer efterfrågar en flexibilitet och blir så kallade "kombinatörer". En egenanställning ger möjlighet att bedriva en verksamhet i varierande storlek vid sidan av en traditionell anställning. I den enkät som gjorts för denna rapport understryks attraktiviteten hos egenanställning för just dessa kombinatörer.

- *Stor administrativ börda på egenföretagare*

Även de minsta företagen ska följa omkring 1 300 lagar, 2 300 förordningar och 8 100 föreskrifter. För att läsa dessa lagar, regler och föreskrifter krävs en genomläsning av mer än 20 000 sidor i textform. Det har även konstaterats att svenska företag tillsammans skickar in omkring 95 miljoner blanketter per år till svenska myndigheter. Det finns anledning att tro

att en minskad administrativ börda på den som driver en verksamhet kan potentiellt öka antalet nystartade företag. En egenanställning innebär per definition betydligt mindre administration än för en egenföretagare.

- *Samhällets kostnader för konkurser*

Omkring 1/3 av de nystartade företagen går i konkurs inom två år. Den samhällsekonomiska kostnaden för konkurser måste vara eftersträfvansvärt att minska. Egenanställda kan per definition inte bli insolventa och därmed ej heller bli försatta i konkurs.

- *Matchning*

För att få en bra matchning på arbetsmarknaden krävs det en flexibilitet för både arbetsgivare och arbetstagare. Problem kring matchning på arbetsmarknaden kan ses som ett av skälen till den starka framväxten av bemanningsföretag. I relation till detta har även egenanställning haft en stark framväxt men det finns en mycket tydlig skillnad mellan bemanningsföretag och egenanställning och det handlar om vem som är drivkraften för att jobben skapas. I branschen för bemanningsföretag är det företagarna som initierar kundkontakten och levererar arbetskraften efter en, förhoppningsvis bra matchningsprocess. De individer som istället väljer att vara egenanställda har istället det fulla ansvaret

- *Kapitalbrist i dubbel bemärkelse*

Några av de svar som gavs på den enkät som skickades ut för denna rapport antydde att egenanställning kan vara en viktig språngbräda mot eget företag. För de som inte har kunskapen (humankapitalet) och/eller pengarna (kapitalet) att starta eget företag kan det behövas en tredje part som verkligen fokuserar på att personen i fråga får tillfället att lära sig men även bygga upp sin verksamhet.

- *Ungdomsarbetslöshet*

Vid en egenanställning kan den kreativa delen av verksamheten sättas i fokus. Att starta ett företag med en fungerande verksamhet som man snabbt kan försörja sig på kan ibland kännas svårt av skäl som nämnts i punkterna ovan. Detta behöver inte nödvändigtvis vara relaterat till ungdomar men med en kortare tid (om någon alls) på arbetsmarknaden finns det skäl att tro att erfarenhet, kunskap och kapital kan vara lägre hos den yngre delen av arbetsmarknaden än hos de som redan är etablerade där.

- *Svarta marknaden*

På de grundvalar som radats upp ovan finns det skäl att tro att en större kunskap om möjligheterna att vara egenanställt kan hjälpa till att styra in verksamheter som drivs på den svarta marknaden in till den "vita sektorn".

Detta bör nu även kopplas till nödvändiga förändringar på den svenska arbetsmarknaden vilket leder oss till den andra frågan som vi ställde oss tidigare:

2. Vad krävs för förändringar på den svenska arbetsmarknaden för att dessa samhällsekonomiska konsekvenser ska komma till stånd?

Egenanställningsföretagens branschorganisation är en sammanslutning av *en del* av de egenanställningsföretag som finns i Sverige. Dess huvudspår är att egenanställning ska ses som en anställning och faktum är att de *nio* företag som i dagsläget är anslutna har uppskattningsvis 80 % av de egenanställda i Sverige hos sig. De har som ambition att dess medlemmar tar det fulla arbetsgivaransvaret för den egenanställda.

Att ta det fulla arbetsgivaransvaret är ett sätt anpassa denna relativt nya företeelse på den svenska arbetsmarknaden till det rådande trygghetssystemet. På kort sikt kan detta vara en viktig anpassning som kan göra det attraktivt för personer att välja egenanställning istället för traditionellt företagande. Viss kritik har lyfts fram att det är en stor risk med regeländringar som ska underlätta för egenanställning och de kan skapa snedvridningar på arbetsmarknaden. Som svar på detta kan vi säga att det finns ett uppenbart behov av att utveckla och anpassa de regelverk som reglerar den svenska arbetsmarknaden utifrån de villkor som gäller i dag. Detta blir tydligt i exempelvis frågan om att egenanställda utgör en ny form av arbetstagare, som är mer autonoma i sitt sätt att arbeta jämfört med traditionellt anställda.

Främst åsyftar detta delen av regelverket som handlar om A-kassan. I detta fall så görs den tolkning av regelverken idag att det blir till de egenanställdas nackdel. Följden av detta är att den tillväxtpotential som dessa verksamheter erbjuder inte utnyttjas på bästa sätt i samhället. I de översynsarbeten som gjorts under senare tid i offentliga utredningar har juridiska utgångspunkter varit att lagreglerade förhållanden om traditionell syn på arbetsgivare/företagare och anställd först slagits fast, varefter en mycket strikt traditionell tolkning med rötter i industrisamhället görs i att dela in personer i dessa två kategorier. Detta har inneburit att egenanställda kategoriseras som företagare, trots att det är just detta som egenanställningsformen innebär att de anställda inte är. Detta synsätt motiverar utredare med argument kopplade till den autonomi som egenanställda har. Det är just detta synsätt som blir omodernt och som leder till en felaktig kategorisering av egenanställda som företagare istället för anställda. Vad som krävs är således en modernare syn på anställda som också innebär att anställda ska kunna arbeta på autonomt sätt.

Introduktion

En egenanställning innebär att man blir anställd i ett företag för egenanställda, ett egenanställningsföretag. Företaget är arbetsgivare, medan de egenanställda utvecklar sin egen karriär genom att ta in olika uppdrag till egenanställningsföretaget. Kunden får en faktura från egenanställningsföretaget som i sin tur betalar ut lön till den egenanställda.

Egenanställning har under de senaste tre åren gått från att vara en tämligen okänd företeelse till att vara ett möjligt alternativ. Problemen som har växt fram under dessa år är att det oftast finns en felaktig uppfattning om hur egenanställning fungerar ur ett arbetsrättsligt perspektiv. Det har uttryckts en oro för att människor eller system utnyttjas. Ur ett systemperspektiv så betalar egenanställningsföretagen till välfärdssamhället på samma villkor som alla andra i Sverige registrerade arbetsgivare och bär samma arbetsrättsliga ansvar. En undersökning har gjorts som visar att det finns stort och växande intresse för den aktuella anställningsformen (Frilans Finans, 2011).

I september 2012 grundades Egenanställningsföretagens branschorganisation av nio stycken verksamma inom egenanställning. Företagen som är medlemmar i branschorganisationen har

kommit överens om att ta det fulla arbetsgivaransvaret med resultatet att de egenanställda är anställda med förmåner motsvarande den svenska kollektivavtalsnivån, med skillnaden att anställningen oftast är under en begränsad tid.

Till denna rapport har vi valt att skicka ut en kortare enkät (telefon och mail) och det ska understrykas att alla egenanställningsföretag i Sverige inte är överens om den definition som branschorganisationen har instiftat. Det betyder att dessa företag inte är överens om att följa den svenska kollektivavtalsnivån (vi vet naturligtvis inte om de gör det i alla fall) och anser därmed inte att det är självklart att en egenanställning är en *anställning* i dess historiska betydelse. Trots dessa två divergerande spår så ska det understrykas att de nio företag som är anslutna till branschorganisationen har de den absoluta majoriteten av egenanställda i Sverige anställda hos sig (uppskattningsvis ca 80 %).

Ett särskilt intresse finns för att relatera egenanställning till grupper som idag av olika skäl tvekar inför steget att bli egenföretagare, för personer som har en svag ställning eller står utanför arbetsmarknaden, inte minst gäller detta unga och personer med utländsk bakgrund. Sammantaget torde det finns en arbetsmarknadspolitisk potential i egenanställning men den kräver ett ökad politiskt engagemang och konkreta förändringar i regelverket för att med större kraft kunna bidra till tillväxt, stimulans för innovationsprocesser, sysselsättning, etc. Det finns därmed skäl att tro att det finns motiv för att "samhället" bör få mer information om möjligheterna i denna typ av anställningsform. Detta är ett forskningsuppdrag som ska visa hur anställningsformen ser ut idag, dess utveckling och dess framtida potential.

Samttaget representerar egenanställningsformen ett växande fenomen som återfinns i många länder och som visar hur nya flexibla former av anställning och egenföretagande växer fram i dynamiska ekonomier. I ett land som Sverige, med en i internationell jämförelse förhållandevis låg nivå för nystart av företag är egenanställningsformen mycket intressant med koppling till tillväxt och utveckling. Samtidigt är kunskapen och kännedomen om egenanställning begränsad bland allmänhet och beslutsfattare. De egenanställda kan sägas finnas i ett gränsland mellan villkoren som egenföretagare respektive reguljärt anställda har. Detta innebär att egenanställda möter begränsningar i delar av välfärdsstatens trygghetssystem, främst A-kassan, som är en fråga som förtjänar en djupare genomlysning. För de egenanställda som är anställda hos branschorganisationens medlemsföretag är det enbart arbetslöshetskassan som rent konkret blir ett problem. Men eftersom arbetslöshetskassan är *en del* av ett stort och integrerat trygghetssystem finns det anledning att tala om det ur det bredare perspektivet när syftet är att se egenanställning som en möjlighet på den svenska arbetsmarknaden och en potential för tillväxtkraft i Sverige.

Så syftet med denna rapport är att öka intresset och kunskapen om egenanställningens förutsättningar och potentiella betydelse som en drivkraft till utveckling och tillväxt i ekonomin. Målgruppen för arbetet är den intresserade allmänheten, branschen och beslutsfattare på olika nivåer i samhället. Rapporten innefattar i huvudsak två delar. I den första delen placerar vi in egenanställningen i litteraturen om entreprenörskap, nyföretagande och den svenska arbetsmarknaden. I den andra delen försöker vi ge en bild av hur utvecklingen har sett ut för egenanställda och egenanställningsföretagen och vilka personer i samhället som särskilt kan vara aktuella för denna typ av anställning i framtiden.

Vad är en egenanställning?

En egenanställning innebär att man blir anställd i ett företag för egenanställda, ett egenanställningsföretag. Företaget är arbetsgivare, medan de egenanställda utvecklar sin egen karriär genom att ta in olika uppdrag till egenanställningsföretaget. I generella drag kan man säga att kunden får en faktura från egenanställningsföretaget som i sin tur betalar ut lön till den egenanställda. För medlemsföretagen i branschorganisationen innebär det att företaget för egenanställda är arbetsgivare för de anställda men det gäller inte för alla egenanställningsföretag i Sverige (se stycket nedan som beskriver branschorganisationen).

En bärande idé med egenanställningsformen är att kunna ge goda förutsättningar för anställda att kunna utveckla sin affärsverksamhet, arbeta med att utveckla kundkontakter, få uppdrag, mm. När en affär görs upp är egenanställningsföretaget säljande part och kunden köpande part. Den egenanställda är anställd vid egenanställningsföretaget och erhåller sin lön från egenanställningsföretaget, inte av kunden.

På det sätt som relationen är inom egenanställning innebär det att egenanställningsföretaget innehar affärsrisken. Det betyder att egenanställningsföretaget är avtalspart gentemot kund och kontrollerar vilket arbete som skall utföras samt var och när. De betalar även ut sjuklön till den egenanställda och innehar det fulla arbetsmiljöansvaret och försäkrar den egenanställda motsvarande kollektivavtalsnivå samt tillgodoser att den egenanställda omfattas av en ansvarsförsäkring.

Man kan dra tydliga paralleller till bemanningsföretagen och likheterna är många men det finns även viktiga skillnader. Självständigheten och friheten är betydligt större för en egenanställd eftersom man har eget ansvar för att utveckla och marknadsföra sin produkt eller tjänst. I ett bemanningsföretag ges uppdrag från arbetsgivaren och uppdragsgivaren.

I denna rapport använder vi oss av begreppen egenanställning och egenanställda. I den internationella litteraturen är begreppen och definitionerna många vilket gör att det ofta är svårt att göra fullständiga jämförelser mellan nationer. Ett av dessa begrepp som används är *self-employed* (*självanställd*) vilket oftast används i betydelsen att man är oberoende från huvudman men att man kan vara uppdragstagare eller egenföretagare. Ordet *självanställd* används också ofta inom Sverige som synonym för egenanställd men används också ibland som beskrivning av en egenföretagare. Det finns ytterligare definitioner såsom *independent contractor* och *own-account worker*. Inte inom någon västerländsk arbetsrätt har dessa definitioner samma rättigheter som en anställd.

Egenanställningsföretagens branschorganisation

År 2012 gick några av egenanställningsföretagen samman i en branschorganisation. Idag har den 7 medlemsföretag men dessa sju har majoriteten av de egenanställda i Sverige hos sig. Branschorganisationen uttalar att deras uppgift är att företräda medlemmarnas och branschens intressen genom att förbättra och förtydliga villkoren för de egenanställda samt göra politiker och relevanta myndigheter uppmärksamma på möjligheterna med egenanställning. Branschorganisationen arbetar även för gemensamma försäkringslösningar för de egenanställda.

Egenanställningsföretagens branschorganisation har enats om en gemensam definition, utefter den görs en bedömning huruvida ett företag kan antas som medlem. Branschorganisationen arbetar i nuläget för att ta fram normer och villkor för sina medlemmar som i framtiden kommer leda till en auktorisation. Egenanställningsföretagen i branschorganisationen har i nuläget enats om följande definition av egenanställningsföretagen i sig och egenanställning:

- Anser att egenanställning skall betraktas som en anställningsform.
- Förpliktar sig att följa gällande lag och avtal.
- Har F-skattsedel och är registrerad i moms- och arbetsgivaravgiftsregistret.
- Har inga skatteskulder hos kronofogdemyndigheten.
- Är registrerad hos Bolagsverket.
- Har tillstyrkt revisionsberättelse.
- Tar det fulla arbetsgivaransvaret för den egenanställda vilket innebär:
- Arbetsgivaransvar enligt gällande lagstiftning
- Sjuk- och olycksfallsförsäkring för den egenanställda.
- Livförsäkring och trygghetsförsäkring vid arbetsskada för den egenanställda.
- Om ett företag som är medlem i Egenanställningsföretagens branschorganisation bedriver verksamhet genom två eller fler bolag med olika organisationsnummer, men som marknadsförs under samma namn, ska alla bolag uppfylla villkoren i samtliga bolag.

Med denna definition är de egenanställda anställda med förmåner motsvarande den svenska kollektivavtalsnivån, med skillnaden att anställningen oftast är under en begränsad tid.

Egenanställningens placering i entreprenörsskapslitteraturen

Ända sedan Sveriges industrialisering tog fart så har arbetsliv och företagande skapat former för vad som har ansetts vara en fungerande arbetsmarknad. Med tiden har det skapats regelverk och institutioner som ger ramverket för denna arbetsmarknad. Under 1990-talet ändrades arbetsmarknaden i stora delar av den industrialiserade världen på ett markant och tongivande sätt och främst ur två perspektiv. Det ena var början på det stora teknikskiftet som innebar användandet av internet. Det andra, som naturligtvis var förenat med informationsteknologins framfart, var globaliseringen. Detta gjorde att kapital och arbetskraft fick en mycket större rörlighet över nationsgränser vilket på många sätt präglade svenska arbetsmarknaden.

Inom litteraturen för entreprenörskap och arbetsmarknad finns det väl beskrivet varför individer väljer att vara anställd eller att vara egenföretagare. Det finns även de som kombinerar dessa två s.k. *kombinatörer* (Delmar m.fl., 2008). Man har i tidigare studier visat att valen man gör på arbetsmarknaden grundar sig på både monetära och icke-monetära skäl. De monetära är uppenbara och man har sett att en förvärvsarbetare i genomsnitt tjänar mer än en företagare (Hamilton, 2000). Däremot anser sig företagare ha en bättre arbetstillfredsställelse än anställda (Blanchflower, 2004; Hundley, 2001). Det senare är ett exempel på en icke-monetär variabel att ta med i sina beräkningar vid valet man som person gör på arbetsmarknaden. Många individer försöker maximera både flexibiliteten och attraktiviteten i sin arbetssituation genom att kombinera anställning och företagande eller genom att ha flera anställningar (Sullivan, 1999).

I internationell litteratur beskrivs nya kombinationer och möjligheter på arbetsmarknaden ibland som nya karriärvägar eller *boundaryless careers*. Detta är nödvändigt för att arbetsmarknad och produktion ska maximera sin flexibilitet vad det gäller produktionssystem och arbetsinnehåll (Piore & Sable, 1984; Miner & Robinson, 1994). Detta betyder att det kan behövas en uppluckring av den individuella arbetsrätten, särskilt eftersom lågutbildade arbetstagare ofta har som enda möjlighet att faktiskt bli företagare (se exempelvis Arum och Müller, 2004). Forskningen visar även att de nya karriärvägarna dels påverkas av hur generell en individs kompetens är samt hur pass väl någon passar på en arbetsplats i termer av samarbete och arbetsmotivation (Kanter, 1989, Delmar, m.fl., 2008). Studier visar även att sannolikheten att byta till ett egenföretagande är högre för män och när man har förebilder i sin närhet men även om man bor i tätare miljöer såsom storstäder och regioner med särskilt stor tillväxt (Wagner & Sternberg, 2004).

En av anledningarna att inte ta steget ut att vara företagare på heltid kan vara risken som det faktiskt kan innebära. Individers riskbenägenhet tenderar även att variera över livscykeln och kan ofta anses vara särskilt hög för personer som är i den fas av livet att starta familj. Att en hög risk vid företagande minskar nyföretagandet i ett land är väl belagt. Det kan således även påverka den genomsnittliga åldern på de som startar företag. Yngre tenderar att ha en lägre benägenhet att ta risken. Sverige har en relativt hög medelålder för nyföretagare.

I krisens Europa som vi nu befinner oss i lyfts ofta, från politiskt håll vikten av pådrivande incitament för nyföretagande. Det kommer samtidigt fram kritik från forskarvärlden som poängterar vikten av att kunna nyansera de politiska styrmedlen och att förstå individuella skillnader i benägenheten att starta nya företag. Román m.fl. (2013) menar att det finns flera viktiga dimensioner när man ska driva denna typ av politik. En av dessa dimensioner är att gruppen som startar nya verksamheter är mycket heterogen med allt ifrån egenföretagare utan anställda till de med anställda. Alla typer av verksamheter är viktigt men bör hanteras olika efter de behov som finns och där kan vi ju ytterligare lägga till möjligheten att vara egenanställd.

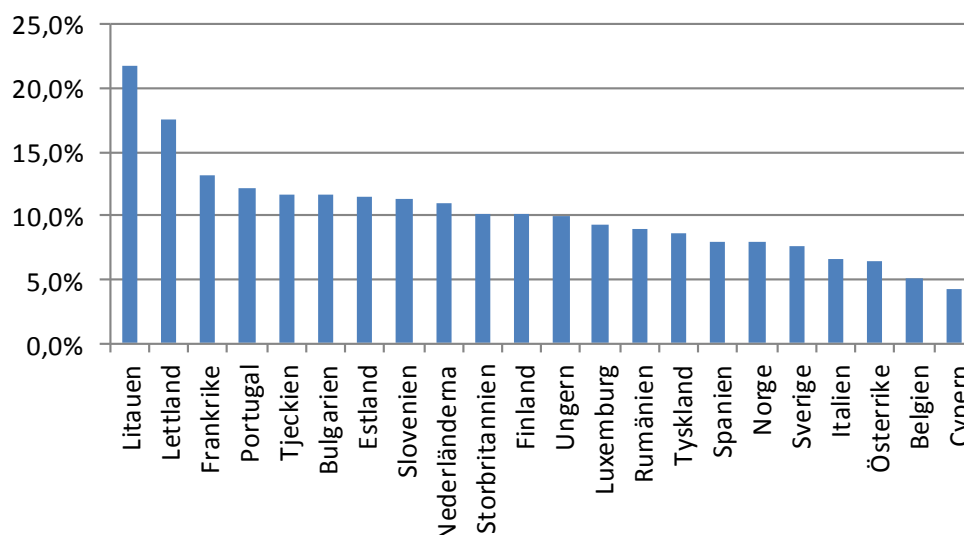
En annan aspekt av ett lands företagsklimat kan tänkas speglas i överlevnadsgraden för de företagen som startar. Tillväxtanalys genomför sammanställningar över företags överlevnadsgrad. Antalet fortfarande verksamma företag bland de 57 000 företag (alla kategorier) som startade år 2008 uppgick till drygt 39 000 företag vilket är en genomsnittlig överlevnadsgrad på 68 % (Tillväxtanalys, 2013). En relevant fråga att ställa i sammanhanget är hur stora de samhällsekonomiska kostnaderna är för de företag som inte överlever? Det finns en relativt stor forskningsfåra som beskriver vikten av väl fungerande institutioner, såsom ekonomisk lagstiftning, för kvantitet såväl som för kvalitet på företagandet (Acemoglu & Johnson, 2004; Autio & Acs, 2007; Henrekson & Dohuan, 2008). Dessa är bland andra de lagar som finns för insolvens, konkurser och rekonstruktion av företag. Insolvenslagar beskrivs ofta som särskilt viktiga för företagarklimatet. Detta eftersom konsekvenserna vid ett eventuellt misslyckande påverkar benägenheten att ta risken att lämna en anställning till förmån för företagande (Falkenhall & Wennberg, 2011). Specifikt så kan det sägas att länder som det tar lång tid att skriva av skulder från en konkurs (exempelvis Sverige, Grekland, Italien och Spanien) systematiskt också har lägre nivåer av entreprenörskap än de länder med kortare avskrivningsperioder (exempelvis Nederländerna, Danmark, Kanada, Storbritannien och USA).

Det finns även negativa effekter av en mindre strikt lagstiftning vid insolvens och konkurser där det

kanske främst är risken för kreditgivare att bli mindre benägna att låna ut pengar och högre utlåningsränta ska lyftas fram. I OECDs Sverigerapport påpekas det att Sverige särskilt behöver öka sitt nyföretagande och därmed göra en översyn av den då rådande konkurslagstiftningen. I den ranking av länders möjlighet för nystart hamnar Sverige på sista plats vilket betyder att de har den mest strikta lagstiftningen av alla de jämförda länderna (OECD, 2007; Falkenhall & Wennberg, 2011). Ett exempel är de förändringar som skedde i förmånsrättslagstiftningen (1970:979 med ändring 1995:783) som trädde i kraft 2004/2005.

Nystart av företag är en vital förutsättning i ekonomin för långsiktig tillväxt och en dynamisk omvandling av samhället och arbetsmarknaden. Nya företag, entreprenörer och innovationer utmanar den ekonomiska strukturen, vilket är nödvändigt för en långsiktig konkurrenskraft, inte minst i ett internationellt perspektiv. I detta perspektiv blir egenanställningsformen intressant eftersom den innebär att en entreprenör kan få möjlighet att koncentrera sig på att utveckla sin verksamhet och kärnverksamhet utan att betungas allt för mycket av administrativa frågor som rör företagande. Därmed kan egenanställningsformen få en roll för ekonomins dynamiska utveckling och fungera som ett alternativ till att starta nya företag.

Betydelsen av att kunna utveckla nya företag och verksamheter den svenska ekonomin kan vi analysera utifrån ett internationellt perspektiv på nystartade företag. När vi jämför Sverige med andra europeiska länder finner vi att nystartsverksamheten är jämförelsevis begränsad. Sverige tillhör de länder som har den lägsta andelen nystartade företag i förhållande till totalt antal företag (se figuren 1). Detta innebär att frågan om att stimulera nystart av företag eller alternativa former som fyller samma syfte med avseende på att vitalisera ekonomin är därför betydelsefullt i den svenska ekonomin.

Figur 1 Nystartade företag som andel av totalt antal företag i 22 Europeiska länder, 2010. Källa: Eurostat 2013

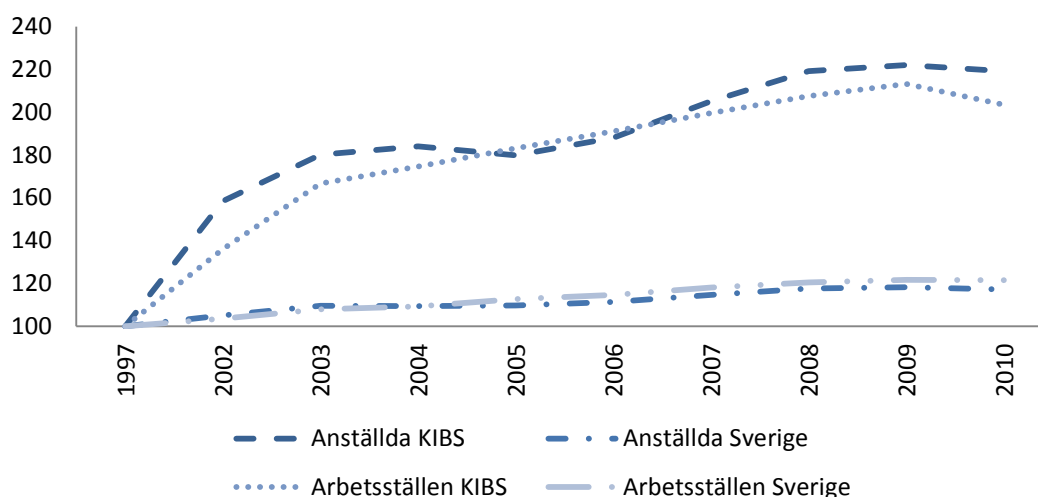
I sammanhanget entreprenörskap, nyföretagande, insolvens och konkurser kan man placera in betydelsen av andra typer av anställningsformer och andra möjligheter att som person bedriva sin verksamhet. Här kan egenanställning vara ett alternativ. Per definition är det omöjligt för en egenanställd att bli insolvent i förhållande till sin verksamhet och inte heller gå i konkurs. Detta

eftersom de inte har någon möjlighet att vara kredittagare i sin verksamhet. Detta ligger nära den problematik, som ofta diskuteras inom nationalekonomin och som kallas principal-agentproblematiken. Innebörden med detta är att vid de fall då det finns två parter, vilket på arbetsmarknaden kan vara arbetstagare (principalen) och arbetsgivare (agenten) så kan det finnas svårigheter att motivera den ena parten att agera i den andra partens intresse istället för sitt eget. Vid egenanställning torde denna typ av svårighet minska eftersom ansvaret ligger hos den egenanställda.

När ökad arbetsmarknadsflexibilitet lyfts upp som något viktigt kan möjligheten för egenanställning vara en av dessa *nya karriärvägar* med möjlighet att vara en *kombinator*, d.v.s. kombinera egenanställning med en anställning, företagande eller både och. Den kris som stora delar av Europa har befunnit sig i sedan 2008 gör att det ställs ytterligare krav på flexibilitet hos produktionssystem men även innehåll och förnyelse av dess arbetsinnehåll (Jørgensen, 2010). De egenanställda har möjlighet till full flexibilitet både i var, när och hur uppdragen är geografiskt placerade men även inom vilken bransch.

Egenanställning på den svenska arbetsmarknaden

Som redan har beskrivits så har den svenska ekonomin under de senaste decennierna förändrats på flera sätt. Förändringarna har fått sin drivkraft på grund av förändringar i omvärlden, förändringar i den inhemska ekonomin och på grund av förändringar med avseende på livsmönster och arbetsförhållanden. Utvecklingen på arbetsmarknaden har präglats, och präglas fortfarande, av en allt starkare framväxt av kunskaps och tjänstesamhället som ersätter industrisektorn. Tillväxten i sysselsättning i moderna västerländska ekonomier sker i stor utsträckning i små företag, i tjänste- och servicesektorn. Produktionen i tillverkningssektorn större företag är alltmer kapitalintensiv, vilket bidrar till att industrisektorn svarar för en mindre andel av arbetsmarknaden jämfört med tidigare. En stor del av den starka tillväxten inom servicesektorn kan tillskrivas den snabba tillväxt som skett i de kunskapsintensiva företagstjänsterna. Denna sektor (ofta kallad KIBS, *knowledge intensive business services*) hade en särskilt stor tillväxt och var en av de sektorer som klarade sig bäst under finanskrisen som drabbade stora delar av den industrialiserade delen av världen under 2008 och framåt. Figur 2 visar den procentuella tillväxten av antalet arbetsställen och antalet anställda inom kunskapsintensiva företagstjänster och jämförs även med den totala tillväxten i Sverige mellan åren 1997 och 2010. Där ser vi just denna exceptionella tillväxt som för dessa serviceyrken och de ökade i antalet arbetsställen med 103 procent, vilket ska jämföras med 21 procent total tillväxt i Sverige. Motsvarande siffror för antalet anställda var 199 procent för KIBS och 17 procent för Sverige.

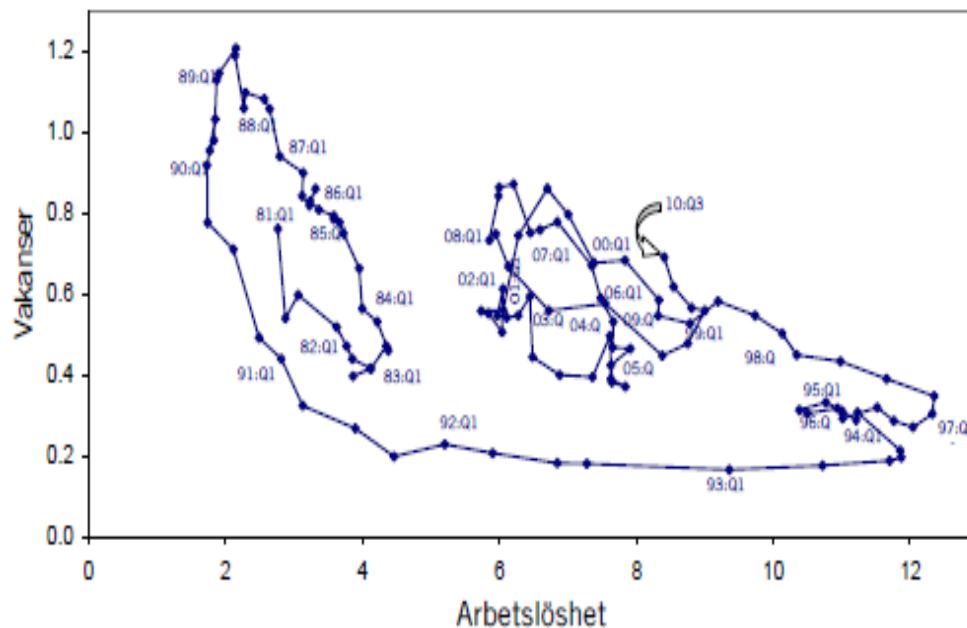
Figur 2 Tillväxt av antalet anställda och antalet arbetsställen inom sektorn *kunskapsintensiva företagstjänster* (SNI 72-74) och i hela Sverige mellan 1997 och 2010 (Indexerad serie med basår 1997). Källa: SCB, bearbetning Bjerke (2012)

Matchning- rätt person på rätt plats

Ett problem som uppmärksammas i flera sammanhang under senare tid för den svenska ekonomin är hur matchningen på arbetsmarknaden blivit allt mindre effektiv. Med matchning avses i detta sammanhang hur utbudssidan på arbetsmarknaden (arbetskraften) snabbt och effektivt kopplas ihop med efterfrågesidan (företag som anställer arbetskraft). Denna matchning, och dess problem, handlar exempelvis om utbildningsfrågor, dvs. att personer som valt att utbilda sig med olika form av inriktning sedan också kan finna en anställning där de kan dra nytta av sin utbildning, och där också företagen har nytta av den kompetens som de anställt. Kompetens består inte enbart av formell utbildning utan också av arbetslivserfarenhet och olika former av s.k. "tyst"-kunskap som kan förvärfvas genom att en person utvecklar praktiska förmågor som ofta förmedlas via kollegor med längre praktisk erfarenhet, mm.

Ett vanligt tillvägagångssätt för att studera effektiviteten i matchningen på arbetsmarknaden är att utgå från hur utbytesförhållandet mellan vakanser (lediga jobb) och arbetslöshet utvecklas över tiden. Detta speglas genom den s.k. Beveridge-kurvan. I den utsträckning som summan av vakanser som inte tillsätts och arbetslösheten ökar, försämras matchningen på arbetsmarknaden i ekonomin. I en effektiv ekonomi där matchningen fungerar väl blir motsvarande summa lägre, dvs. att de lediga jobben snabbt tillsätts och därmed är få i kombination med en låg arbetslöshet. Också i perspektivet av matchningen på arbetsmarknaden är egenanställningsformen intressant eftersom den på goda grunder kan antas reducera matchningsproblemen i ekonomin.

Regeringen och inte minst finansdepartementet har under en längre tid uppmärksammat frågan om problem med matchningen på den svenska arbetsmarknaden. Intresset för utvecklingen (som naturligtvis även andra forskare, prognosinstitut och myndighet mm. noterat) finner sin förklaring i figur 3 nedan som visar Beveridge-kurvan för Sverige och är hämtad från analyser som Finansdepartementet (2011) presenterat. Figuren visar hur utveckling för Beveridge-kurvan varit under de senaste tre decennier, och det framgår tydligt hur en förskjutning sker utåt i diagrammet.

Figur 3 Beveridge-kurvan för den Svenska ekonomin 1981-2010 (kvartalsstatistik), Källa: Finansdepartementet 2011

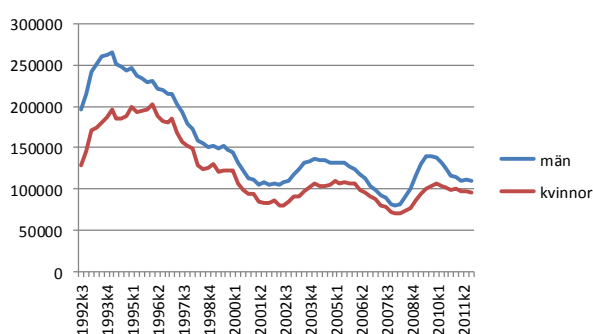
Den största förändringen i figur 3 inträffar i samband med den ekonomiska krisen den första hälften av 1990-talet. Under denna period sker en snabb förskjutning av utbytesförhållandet mellan vakanser och arbetslöshet, främst betingat av att arbetslösheten ökade i snabb takt under en kort period. 1990-talets andra hälft präglas sedan av att arbetslösheten reduceras. Men samtidigt växer vakansnivån och under den senaste tiden har utvecklingen rör sig i nordöstlig riktning i figuren, dvs. med ett tilltagande matchningsproblem.

Som framgår av figuren ovan, och som också har en direkt koppling till egenanställningsformen, är arbetslöshetens tillväxt ett över tiden tilltagande problem i den svenska ekonomin. Sverige har historiskt under lång tid haft en i internationell jämförelse låg arbetslöshet. Sysselsättningsgraden var som högst och arbetslösheten som lägst i slutet av 1980-talet. Sedan förändras situationen på ett genomgripande sätt under 1990-talet. Arbetslösheten ökar från en nivå omkring 3-4 procent till en nivå omkring 10-12 procent inom loppet av lite drygt ett år (1992-1993). I samband med 1990-talskrisen förlorade omkring 500 000 människor sina jobb. En stor andel av de jobb som försvann fanns inom tillverkningsindustrin och när ekonomin sedan återhämtade sig under 1990-talets andra hälft skedde tillväxten inom tjänste- och serviceyrken. Detta innebar i sig en utveckling som till en del kan förklara att matchningsproblemen växte.

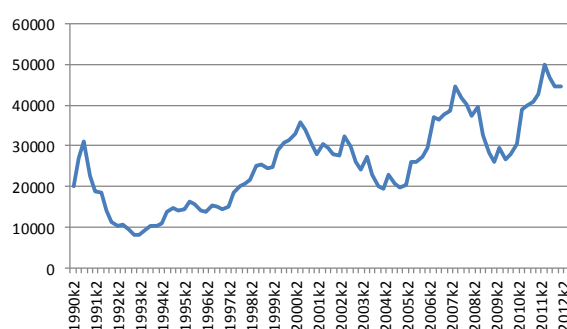
Konjunkturen i Sverige förbättrades successivt under andra hälften av 1990-talet fram till omkring år 2000 då utvecklingen mattades i samband med den försvagning som IT-sektorn då genomgick. Denna avmattning var inte långvarig och en tillväxt period höll sedan i sig fram till andra halvåret 2008. Utveckling under de första åren av 2000-talet var även stark i ett internationellt perspektiv. Den konjunkturedgång som sedan inleddes under andra hälften av 2008 och som varade även under 2009 hade framförallt sitt ursprung i de internationella finansiella marknaderna. Utveckling blev mycket dramatisk med den skarpaste nedgången i tillväxtsiffror under 2009 som registrerats i den svenska ekonomin sedan kvartalsdatainsamlingen startade i början av 1970-talet. Den negativa utvecklingen under 2009 följdes av en lika omfattande positiv tillväxtutveckling under 2010. Utvecklingen var därför mycket ombytlig dessa år, med stora genomgripande svängningar på kort tid.

Utvecklingen efter 2010 har sedan kännetecknats av mindre omfattande svängningar och lägre nivå för tillväxttakten jämfört med både 2000-talet och andra hälften av 1990-talet.

Den öppna arbetslösheten har reducerats från de höga nivåer som kännetecknade krisåren i början av 1990-talet. Från att som mesta omkring 450 000 personer var öppet arbetslösa i början av 1990-talet har antalet öppet arbetslösa under 2000-talet motsvarat omkring 200 000-250 000 personer. Arbetslösheten har emellertid växt den allra senaste tiden och motsvarar i Arbetskraftsundersökningarna (AKU) i april 2013 omkring 445 000 personer eller 8,7 procent av arbetskraften. Den kanske viktigaste förklaringen till det växande matchningsproblemet på den svenska arbetsmarknaden är det ökade antalet kvarstående lediga platser. Utvecklingen för både den öppna arbetslösheten och de kvarstående lediga platserna på arbetsmarknaden visas i figurerna nedan.

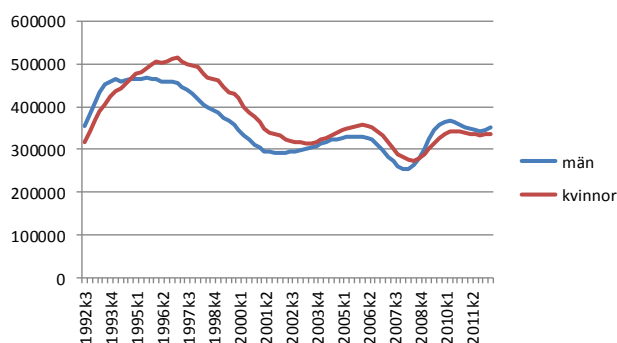

Figur 4 Öppet arbetslösa män och kvinnor per kvartal i Sverige 1992-2011, glidande medelvärde, Källa: SCB, Raps-ris och Eklund, Karlsson och Pettersson (2013)

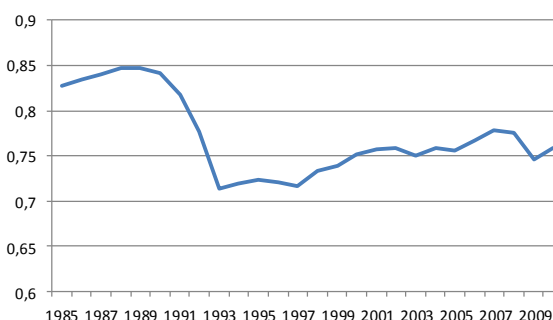

Figur 5 Kvarstående lediga platser på arbetsmarknaden per kvartal 1990-2012 i Sverige, glidande medelvärde, Källa: SCB, Raps-ris och Eklund, Karlsson och Pettersson (2013)

På samma sätt som lediga platser kan bli kvarvarande och inte bli tillsatta, hamnar också människor som ingår i arbetskraften i de "kvarståendes" skara, dvs. att arbetssökande inte finner ett jobb. Denna grupp människor är större än antalet öppet arbetslösa. Antalet kvarstående arbetssökande växte på ett omfattande sätt under krisåren i början av 1990-talet, och var fortsatt högt under den omställningsperiod som Sverige genomgick i mitten av 1990-talet och under det årtiondets andra hälft när ekonomin återhämtade sig. Det kan finnas olika förklaringar till denna utveckling, exempelvis att de framväxande jobben under återhämtningsperioden till stor del återfanns inom andra delar av ekonomin än tillverkningssektorn som förlorade många jobb. En annan förklaring är sannolikt att de nya framväxande jobben till stor del fanns i de större städerna, dvs. på andra platser jämfört med var tillverkningsindustrin tidigare var lokaliserad (exempelvis s.k. bruksorter). Vi kan konstatera att när den svenska ekonomin återhämtade sig under 1990-talets andra hälft reduceras antalet kvarstående arbetssökanden (se figuren 6). Nivån för kvarstående arbetssökanden planar därefter ut under 2000-talet med omkring 600 000 "kvarstående" arbetssökanden under ett genomsnittligt kvartal. I figuren till höger nedan visas också utvecklingen av förvärvsgraden för 20-64 åringar i ekonomin.

Figur 6 Kvarstående arbetssökande män och kvinnor per kvartal i Sverige 1992-2011, glidande medelvärde, Källa: SCB, Raps-riis och Eklund, Karlsson och Pettersson (2013)

Figur 7 Andel förvärvsarbetande 20-64 år i Sverige 1958-2010, Källa: SCB, Raps-riis och Eklund, Karlsson och Pettersson (2013)

Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden har under de senaste decennierna inneburit att Sverige är ett genomsnittligt land med avseende på nivån för arbetslöshet. Sysselsättningsgraden är emellertid fortfarande hög. Om vi jämför den öppna arbetslösheten i Sverige med andra EU-länder har Sverige en nivå som är något lägre än genomsnittet, men då ska vi notera att arbetslösheten är mycket hög i Spanien och Grekland, vilket bidrar till en hög genomsnittlig nivå. Undantar vi dessa två länder hamnar Sverige i det närmast exakt i mitten om vi rangordnar EU-länderna från högst till lägst arbetslöshetsnivå (se tabellen nedan).

Tabell 1 Arbetslöshet i EU-länderna, december 2012

Rank	Land	Arbetslöshet (%)	Rank	Land	Arbetslöshet (%)
1	Österrike	4,7	16	Frankrike	10,5
2	Luxembourg	5,2	17	Ungern	11,1
3	Tyskland	5,3	18	Italien	11,3
4	Nederländerna	5,8	19	Bulgarien	12,3
5	Rumänien	6,7	20	Litauen	13,3
6	Malta	6,8	21	Lettland	14,4
7	Tjeckien	7,1	22	Cypern	14,6
8	Belgien	7,4	23	Irland	14,7
9	Danmark	7,4	24	Slovakien	14,7
10	Finland	7,7	25	Portugal	17,3
11	Storbritannien	7,7	26	Spanien	26,1
12	Sverige	8,0	27	Grekland	26,4
13	Estland	9,9			
14	Slovenien	10,0		EU (27 länder)	10,7
15	Polen	10,4		EU (15 länder)	10,9

Källa: Eurostat. Tabell från Eklund, Karlsson & Pettersson (2013)

En av de starkast bidragande faktorerna till den framväxande arbetslösheten i Sverige är att ungdomar har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Ungdomsarbetslösheten framstår numer som ett av den svenska ekonomins mest allvarliga problem. Fenomenet är inte unikt för Sverige utan delas av en stor del av Europas länder. I Sverige är ungdomsarbetslösheten (yngre än 25 år) omkring 25 procent.

Tabell 2 Ungdomsarbetslöshet (personer yngre än 25 år) i EU-länderna, december 2012

Rank	Land	Arbetslöshet	Rank	Land	Arbetslöshet
1	Tyskland	7,9%	16	Slovenien	27,1%
2	Österrike	9,1%	17	Bulgarien	27,6%
3	Nederländerna	10,0%	18	Polen	27,7%
4	Danmark	14,7%	19	Cypern	28,4%
5	Malta	15,7%	20	Ungern	28,4%
6	Luxemburg	18,5%	21	Irland	30,3%
7	Finland	18,9%	22	Slovakien	35,8%
8	Belgien	19,3%	23	Italien	37,1%
9	Estland	19,4%	24	Portugal	38,3%
10	Tjeckien	19,6%	25	Spanien	55,4%
11	Storbritannien	21,1%	26	Grekland	58,4%
12	Lettland	24,0%	27	Rumänien	na
13	<i>Sverige</i>	24,1%			
14	Litauen	24,2%		EU (27 länder)	23,4%
15	Frankrike	26,7%		EU (15 länder)	22,9%

Källa: Eurostat. Tabell från Eklund, Karlsson & Pettersson (2013)

Mot denna bakgrund med ett växande matchningsproblem på arbetsmarknaden, med en ur internationell jämförelse låg nivå av nystartade företag, en växande arbetslöshet – framförallt bland ungdomar – är egenanställningsformen mycket intressant som ett medel att motverka en del av de problem som annars tycks växa. Egenanställning innebär en möjlighet till anställning i ett företag för egenanställda (som är arbetstagare) och den anställde kan fokusera på att utveckla sin affärsidé och verksamhet. Egenanställningen kan därför också ha en potential för att överbrygga en del av de trösklar som finns och som är kopplade till företagande (administrativa bördor) och även sannolikt bidra till att både stimulera företagande och reducera arbetslöshetsproblem med mer effektiv matchning på arbetsmarknaden.

När man beskriver företags benägenhet att anställa brukar man ofta beskriva faktorerna och variablerna som påverkar de olika typer av risker som kan uppstå på en arbetsmarknad. De är på grund av regelverk och lagstiftning olika i olika länder. För att få en bra matchning på arbetsmarknaden krävs det en flexibilitet för både arbetsgivare och arbetstagare. En stark lagstiftning kring anställningsskydd är ett exempel som kan skapa stora risker för arbetsgivare och särskilt för små företag med relativt få anställda. Problem kring matchning på arbetsmarknaden kan vara särskilt påtagliga under lågkonjunkturer eller under den finansiella kris som Europa nu har befunnit sig i sedan 2008 (Watt and Botsch, 2010).

Matchningsproblematiken kan ses som *ett* av skälen till den starka framväxt av bemanningsföretag som skett sedan början av 1990-talet då det skedde viktiga förändringar i regelverket kring uthyrning av personal och avregleringen av arbetsförmedlingens monopol. I relation till detta har även egenanställning haft en stark framväxt men det finns en mycket tydlig skillnad mellan bemanningsföretag och egenanställning och det handlar om vem som är drivkraften för att jobben skapas. I branschen för bemanningsföretag är det företagarna som initierar kundkontakten och levererar arbetskraften efter en, förhoppningsvis bra matchningsprocess. De individer som istället väljer att vara egenanställda har istället det fulla ansvaret

Detta kan tolkas som att risken ytterligare har förflyttats från företag till individ men det skapar även stora möjligheter. Eftersom ansvaret ligger hos individen borde detta potentiellt skapa bättre

möjligheter för matchning. Om uppdragsgivaren inte skulle anse den egenanställda vara en perfekt match måste vi anta att det aldrig blir någon beställning.

Kan egenanställning reducera arbetslöshetsproblem?

Utifrån frågan om huruvida egenanställning kan bidra till att reducera arbetslöshetsproblem måste vi beakta välfärdsstatens trygghetssystem, framförallt att egenanställda i dag inte ses som arbetstagare och inte får tillträde till arbetslöshetskassan. För egenanställda gäller därmed begränsade möjligheter för att kunna ta del av a-kassan vilket innebär att personer som går från arbetslöshet till att bli egenanställda löper en risk att inte kunna erhålla arbetslöshetsersättning. Utifrån beskrivningen ovan av den svenska ekonomins problem med matchning på arbetsmarknaden finns det goda skäl att överväga de styrande regelverkens utformning för exempelvis arbetslöshetskassan. År 2011 omsatte de egenanställda ca 350 miljoner kr i Sverige och antalet personer i sektorn kan räknas i ett ansevärt antal tusental. Även om detta är en aktningvärd volym i Sverige kan vi jämföra med USA där det finns uppskattningsvis 2-3 miljoner egenanställda. Det borde därför finnas en stark tillväxtpotential i Sverige för denna typ av anställning och detta skulle då också kunna bidra till att reducera arbetslösheten. Men för att en sådan utveckling ska kunna realiseras förutsätts sannolikt att anställda i egenanställningsföretag erhåller samma status som andra anställda på arbetsmarknaden. Inte minst kan detta vara en möjlighet för ungdomar och för andra grupper som i begränsad utsträckning är etablerade på arbetsmarknaden (exempelvis personer med utländsk bakgrund).

Frågan om hur stort problemet är med arbetslösheten och i synnerhet ungdomsarbetslösheten är intressant i sammanhanget, eftersom den framstår som ett stort samhällsproblem som skulle kunna reduceras med bättre villkor för egenanställningsföretag. I Sverige finns en omfattande forskning om arbetsmarknaden och arbetslösheten. Ett exempel på detta är Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) som bedriver forskning om den svenska ungdomsarbetslösheten. En av de frågor som lyfts fram i denna forskning (och som också har debatterats och diskuterats i media) är storlekens nivå för ungdomsarbetslösheten. Något som ofta lyfts fram är att de förändringar som gjorts i sättet att sammanställa uppgifter om ungdomsarbetslöshet har förändrats. 2007 övergick Sverige till att redovisa offentliga uppgifter om arbetslöshet enligt den konvention som International Labour Organizations (ILO) anger enligt Eurostats regelverk. På grund av detta förändrades definitionen i arbetskrafts undersökning (AKU) som ligger till grund för insamlingen av uppgifter som innebär att heltidsstuderande som söker jobb räknas in i gruppen arbetslösa, vilket inte tidigare varit fallet. Genom denna förändring blir ungdomsarbetslösheten högre jämfört med tidigare och även högre i Sverige jämfört med andra länder. Det senare har sin förklaring i hur svenska förhållanden skiljer sig mot andra länder med exempelvis en låg studietid, avsaknad av lärlingssystem som finns i exempelvis Tyskland, mm. Det intressant att notera att harmoniseringen av statistiksammanställningen och en högre grad av internationell jämförbarhet har lett till att statistiken nu ifrågasätts.

Det nya sättet att sammanställa arbetslöshetsuppgifter ställer krav på tolkningen av uppgifterna. Först är det viktigt att notera att arbetslöshetsmålet speglar andelen av *arbetskraften* som är arbetslös, inte att exempelvis att var fjärde ungdom är arbetslös. Eftersom en stor andel av alla ungdomar studerar är det väsentligt färre än var fjärde ungdom som är arbetslös. Uppgifter från SCB (2013:1) visar att ungdomsarbetslösheten i Sverige är omkring 12 procent efter korrigering av

arbetskraftens storlek. En del forskare och debattörer, exempelvis professor Anders Forslund vid IFAU, går längre och menar att hänsyn också ska tas till att det finns studerande som söker olika former att jobba som kan kombineras med studier ingår i underlagen och ungdomsarbetslösheten i själva fallet är betydligt lägre än SCB:s uppgifter. I dessa sammanhang är det vanligt att framhålla att jämförbarhet framförallt finns i äldre ålderskategorier (25 år och äldre), och att skillnaderna mellan Sverige och andra länder då är mindre än för de yngre åldersgrupperna. Detta kan tolkas som att dessa forskare och debattörer också antar och utgår från att svenska förhållanden skiljer sig mot andra länder med avseende på en utdragen tid för studier, skillnader med avseende på lärlingssystem, anställningsvillkor och/eller mindre effektivt inträde på arbetsmarknaden i andra avseenden, inklusive matchningsproblem. Egenanställningsformen har en potential att kunna vara intressant och flexibelt alternativ i alla dessa sammanhang och inte minst kunna bidra till bättre matchning på arbetsmarknaden samt underlätta inträde på arbetsmarknaden.

Vad är det som upplevs som problem och varför?

Den grundläggande problematiken kan nog i de flesta fall anses uppstå på grund av oklarheter eller rena felaktigheter när det gäller att definiera vem som är arbetsgivare, arbetstagare, uppdragsgivare och uppdragstagare. Detta gör att det i många fall kan uppstå svårigheter som är av mer institutionell karaktär. Ett exempel är problem som kan uppstå gentemot arbetslöshetskassan. Den definition som ligger till grund för vilka som har rätt att vara ansluten till arbetslöshetskassan kan anses vara otydlig eftersom de egenanställda i dessa sammanhang ofta kategoriseras som uppdragstagare. Detta innebär att självständigheten gentemot uppdragsgivare som styr rättigheten till arbetslöshetskassan och bland alla arbetslöshetskassor finns inget konsensus kring detta. Detta måste ses som besynnerligt eftersom konsulter som är anställda i ett konsultföretag betraktas som anställda men inte anställda i egenanställningsföretag. Trots att det går att hävda att graden av autonomi sannolikt är precis lika hög i båda fallen. Dessutom uppfyller egenanställningsföretag som är anslutna till branschorganisationen alla de skyldigheter som arbetsgivare har i form av sjuklönsåtaganden etc. Detta regleras i stadgarna för branschorganisationen som anställer majoriteten (uppskattningsvis ca 80 procent) av alla egenanställda.

Vid en traditionell anställning köper arbetsgivaren tiden av den anställda och detta regleras med anställningsavtal och kollektivavtal. Arbetsgivaren har lagar och regler att förhålla sig till och rätta sig efter såsom arbetsskydd, arbetstider, föräldraledigheter, semester, studieledigheter etc. Så det finns tydliga regler för de som är anställda och för företagarna som anställer. Därtill finns även regler för de som är egna företagare vilka skiljer sig beroende på bolagsform. De som driver egna företag eller handelsbolag ses inte som anställda vilket de som driver aktiebolag eller ekonomiska föreningar däremot kan göras. I lag 1997:238 (34 §) om arbetslöshetsförsäkring och dess definition av företagare finns det att läsa: *".....företagare avses i denna lag fysisk person som bedriver sådan näringsverksamhet som avses i 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och som han eller hon personligen utför arbete i och har ett väsentligt inflytande över."* När sedan en företagare utför en tjänst eller producerar en produkt säljs dessa för ett pris som inkluderar moms och företagaren får sedan själv bekosta de nödvändiga trygghetsförsäkringarna och arbetsgivaravgifterna.

Eftersom egenanställningsföretagen inte betraktas som arbetsgivare till sina anställda och omvänt att

anställda i egenanställningsföretag inte får status som anställda kan dessa företag sägas ha hamnat i kläm för de lagar och regler bestämmer vem som kan ansluta sig till A-kassan. Anställda i dessa företag kan därför i dag sägas vara någonstans mitt emellan att vara anställd och att vara egenföretagare. Som egenanställd är man själv visserligen ansvarig för att få uppdrag till sin verksamhet och inkomster som används även till försäkringar och för sjuklön. I egenanställningsföretagen som är medlemmar i branschorganisationen betalas dessa försäkringar och den sjuklön som arbetsgivaren ska svara för av egenanställningsföretaget. De egenanställda har inte någon F-skattesedel utan de är anställda av egenanställningsföretag som sköter fakturering, övrig administration samt betalar ut lönen, skatten och övriga avgifter. Vad som vore skäligt är att de företag (oavsett om vi talar om egenanställningsföretag eller andra företag) som uppfyller de krav och skyldigheter som finns för att vara arbetsgivare också ska betraktas som det och följaktligen ska anställda i dessa företag då också definieras som anställda i alla avseenden.

Egenanställning- en möjlighet till autonom anställning utan att behöva administrera ett företag

Den starkaste fördelen med egenanställningsföretag är att den anställde jämfört med att vara egenföretagare kan koncentrera sig på sina uppdrag och sin affärsutveckling och i mindre utsträckning använda sin tid till administrativa frågor kopplat till företagande. I rapporten "Företagens totala regelkostnader" som författats av Tomas Lööv (2006) vid Näringslivets Regelnämnd presenteras en översikt av lagar och regler som företagare ska följa. I rapporten konstateras att även de minsta företagen ska följa omkring 1 300 lagar, 2 300 förordningar och 8 100 föreskrifter. För att läsa dessa lagar, regler och föreskrifter krävs en genomläsning av mer än 20 000 sidor i textform. I rapporten konstateras även att företagen i riket skickar in omkring 95 miljoner blanketter per år till svenska myndigheter. Det är därför ett omfattande administrationsarbete som följer med företagande som också är kostsamt och som tar mycket tid i anspråk. Dessa uppgifter är några år gamla, men den administrativa bördan av regelverken måste ses som ett betydande problem kopplat till företagande. Utifrån detta perspektiv finns ett naturligt motiv om fördelar av exempelvis egenanställningsföretag som gör det möjligt att göra samordningsvinster när det gäller denna administration och därmed också stimulera företagande på detta sätt (eller alternativ till företagande).

Ytterligare en fördel med egenanställningsformen finns för verksamheter som är begränsade i sin storlek. Det kan handla om personer som vid sidan av sitt ordinarie ägnar sig åt företagande i liten skala. För denna typ av verksamheter kan det finnas fördelar med egenanställningsformen eftersom administrationen och regelbördan kan riskera att bli så stor att dessa personer hellre avstår helt från att ha någon verksamhet. Delmar m.fl. (2008) visar ett viktigt förhållande i sammanhanget nämligen att de flesta (9 av 10) som har en anställning som startar företag blir *kombinatörer* dvs. kombinerar anställning med företagande. Detta ger stöd för perspektivet om egenanställningsformens betydelse för verksamheter med begränsad storlek.

I rapporten *Egenanställning – en väg till jobb för långtidsarbetslösa?* (Tillväxtverket rapport 0121, 2012) analyserar Fredrik Arvas de grundläggande villkoren för egenanställda i den svenska ekonomin. Arvas konstaterar att egenanställning kan fungera som ett steg på vägen till att starta eget företag, ett sätt att driva verksamhet för personer som vill begränsa den tid som administration och regelverkshantering kräver, ett medel som kan leda till en traditionell anställning via introduktion på

arbetsmarknaden. Särskilt lyfts situationen för långtidsarbetslösa fram, som annars hör till en kategori på arbetsmarknaden som har svårigheter att konkurrera om de jobb som finns att söka. Enligt den studien fanns det 2011 omkring 5000 personer som hade en anställning via egenanställningsföretagen. Arvas konstaterar också att det i stor utsträckning saknas information hos ansvariga myndigheter om de gränsfall som egenanställningsformen innebär.

Egenanställningsföretag har växt fram i många länder och har funnits i många decennier. I Sverige är företeelsen förhållandevis begränsad och kan sägas ha funnits etablerad de sista 20 åren. Egenanställningsformen har mött ett växande intresse under sista åren. Både regeringen och flera myndigheter har uppmärksammat egenanställningsformen kopplat till frågor om såväl entreprenörskap som potentiellt medel för att kunna lösa problem med arbetslöshet.

Det finns också olika synsätt på egenanställningsformen genom att kritiker menar att egenanställda ska jämföras med företagare, inte ha statusen som anställda. Detta har sedan en viktig betydelse för den egenanställda med avseende på hans eller hennes ställning på arbetsmarknaden, inte minst gäller detta de olika delarna i trygghetssystemet. Det finns framförallt två perspektiv som lyfts fram i kritiken mot egenanställningsformen: (1) kombinationen av anställningstrygghet för den enskilde och risk för "underbudskonkurrens", (2) egenanställda omfattas inte av den trygghet som anställda har i samband med sjukdom och arbetslöshet. I det senare fallet kan kritiken bemötas genom att egenanställningsföretag som är medlemmar i branschorganisationen uppfyller de krav som ställs på arbetsgivare och detta inkluderar åtaganden för sjuklön enligt arbetsgivaransvaret. Arbetslöshetsersättningen är ett problem eftersom anställda i egenanställningsföretagen inte erhåller status som anställda enligt A-kassans beslut. Problemet med underbudskonkurrens kan också diskuteras eftersom de företag som har samma kostnader för försäkringar etc. som andra företag inte har någon kostnadsfördel ur detta perspektiv.

I det första fallet menar kritiker (exempelvis TCO-utredaren Samuel Engblom som skriver ett debattinlägg på utredarna.nu 2012-01-23) att det finns en risk för att egenföretagsformen används som ett sätt att kringgå arbetsrätten. Detta menar Engblom kan ske genom kollektivavtal inte reglerar lön för den egenanställda. Detta kan sedan leda till "underbudskonkurrens", dvs. konkurrens med lägre priser än konkurrenter som styrs av kollektivavtal. Argumentet är således att egenanställningsformen skulle riskera att snedvrider konkurrensen. Men samtidigt finns fenomenet att företag priskonkurrerar med priser som är lägre än genomsnittskostnader på många branscher. Eftersom detta exempelvis inte föranlett några myndighetsingripande på exempelvis marknaden för hemelektronik när priskonkurrensen inneburit att strukturförändringar med företagsutträdet skett är det svårt att se att detta argument om problem med "underbudskonkurrens" skulle kunna ses som betydande när det gäller egenanställningsföretag. Tvärtom lyfts många gånger dessa perspektiv om prispress som något som är till nytta för konsumenten.

Den andra delen av kritiken riktas både mot frågan om hur trygghetssystemen är utformade i kombination med det sätt som egenanställningsföretagen fungerar, och frågan om huruvida det finns ett mera "allmänt" problem med alternativ till traditionell anställning. Dessa frågor är kopplade till arbetsmiljöförhållanden, om/när anställda blir sjuka och även arbetslösa. Frågorna handlar också om ifrågasättande av att företagande och egenanställning utvecklas till närstående alternativ till traditionell anställning vilket ses som en icke önskvärd förändring av arbetsmarknaden av en del kritiker. Utveckling är emellertid förhållandevis entydig, vilket även uttrycks i den statliga offentliga

utredningen *Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen* (SOU, 2011:52) som konstaterar att "uppdragsgivare uttryckligen vill tillgodose sitt behov av arbetskraft på annat sätt än genom att anställa" (sidan 55 i SOU, 2011:52). Utredningen lyfter i detta sammanhang fram faktureringsföretag och egenanställningsföretag som exempel som klara att möta den förändring som finns i näringslivet och arbetsmarknaden. Vidare konstaterar utredningen också att det finns skäl att ställa frågan om de regler och kriterier som används för att skilja mellan företagare och arbetstagare är föråldrade, dvs. att en modernisering av synen på denna fråga är motiverad och att då även en anpassning behövs för att passa dagens arbetsmarknad och näringsliv. Utredningen konstaterar att "gränsfallen" där det är svårt att avgöra skillnaden mellan arbetstagare och företagare har blivit allt fler och att denna grupp på arbetsmarknaden numera är omfattande. Återigen konstaterar vi att när det är så att egenanställningsföretagen uppfyller kraven som ställs på arbetsgivare avseende åtaganden för sjuklöner och andra försäkringar blir det fel att inte definiera de anställda som just anställda och företaget som arbetsgivare. Definitionen och regelverket bör utgå från att företag uppfyller de krav som ställs på arbetsgivare oavsett hur branschen som helhet är organiserad. Detta betyder att de egenanställningsföretag, som de som är medlemmar i branschorganisationen, ska definieras som arbetsgivare och anställda i dessa företag ska ha statusen som anställda. Företag som inte uppfyller kraven för arbetsgivare ska tillhöra en annan kategori som kan stämma överens mer med den offentliga utredningens tolkning. Problemet är att majoriteten av anställda i egenanställningsföretagen återfinns i företagen som är medlemmar i branschorganisation och det innebär att också majoriteten av anställda i branschen behandlas fel avseende exempelvis möjlighet att ansluta sig till A-kassan.

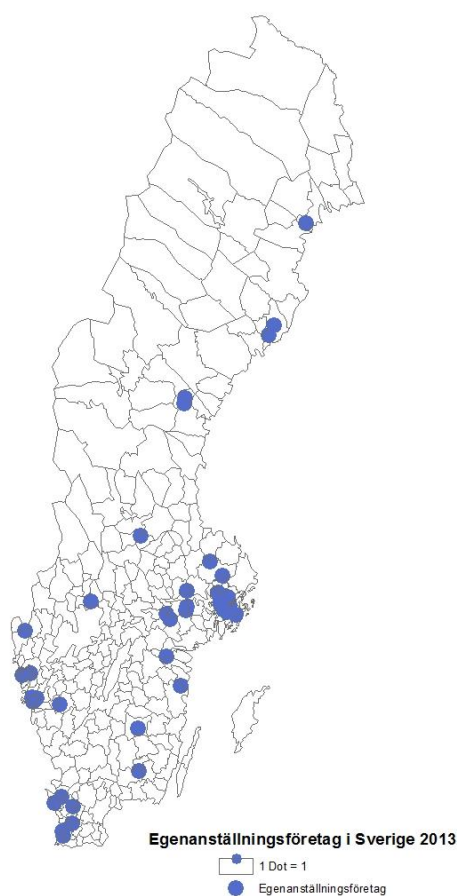
Trots dessa konstateranden föreslår inte den offentliga utredningen från 2011 mer långtgående förändringar i regelverken utan har som utgångspunkt att registrering för innehav av F-skattesedel eller registrering av enskild näringsidkare eller bolagsman i enkelt bolag i handelsregistret ska vara vägledande för att betraktas som företagare i arbetslöshetsförsäkringen. Övriga betraktas som arbetstagare. För den sistnämnda kategorin tilläggs att arbetstagarna får ha haft högst två olika uppdragsgivare, annars ska en "helhetsbedömning" göras som ska utgå från i vilken utsträckning som "uppdragstagarens beroende av uppdragsgivare och är inordnad i dennes verksamhet". Fakturerings- och egenanställningsföretag omnämns särskilt och för dessa gäller att "bortse från det företaget och anse att den som uppdraget utförts för också är uppdragsgivare".

En genomläsning av de riksdagsmotioner som visar att riksdagspartierna i de flesta avseenden är positiva till egenanställningsföretagen. De partier som varit mest aktiv och uttalat störst intresse för egenanställningsföretagen är Moderaterna och Miljöpartiet. Även Centerpartiet visar ett uttalat positivt intresse för egenanställningsformen. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet kan tolkas som något mer tudelade i frågan: å ena sidan finns det en positiv syn på egenanställningsformen, å andra sidan finns också en rädsla för att förändringen på arbetsmarknaden och egenanställnings ska kunna utmana trygghetssystemet. Sammantaget i motionerna lyfts frågan om att regelverken i trygghetssystemen behöver utvecklas och förbättras för att vara mer tidsenliga med avseende på hur näringslivet och arbetsmarknaden fungerar. Egenanställningen lyfts i dessa motioner fram som ett möjligt medel att kunna bidra till ökad sysselsättning och reducerad arbetslöshet. Moderata riksdagsmannen Hans Rothenberg har påpekat att regelverken i dag är otydliga och att en modernisering av regelverken måste komma till stånd för att anpassade trygghetssystem i förhållande till dagens krav för att driva innovativa företag. I detta sammanhang hamnar frågan om hur indelning i arbetstagare och företagare görs i regelverken och att denna fråga är synnerligen

”svart-vit” i den svenska ekonomin som inte ger utrymme för kombinationer.

Hur har utvecklingen sett ut för egenanställningsföretagen i Sverige?

Vid efterforskningen för inför denna rapport har vi funnit 48 företag som har hela, eller delar av sin verksamhet inom egenanställning (d.v.s. egenanställningsföretag). Av de 48 företagen som visas med sin lokalisering i kartan ovan är 33 stycken registrerade som aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening. Information om dessa har hämtats från register där man kan utläsa data såsom omsättning, antal anställda, lokalisering m.m. Denna information ligger till grund för denna deskriptiva del av rapporten. Till detta har vi även valt att skicka ut en enkät där vi har försökt få en lite djupare förståelse om vilka branscher de är verksamma inom, varför det är lämpligt att vara egenanställd, branschens tillväxtpotential och geografiska marknader etc. Utifrån enkäten och tillsammans med den registerdata vi har tillgång till kan vi även få en indikation på hur många egenanställda det finns i Sverige. De 6 stycken egenanställningsföretag som har svarat på enkäten har sammanlagt drygt 5 600 egenanställda. Samtidigt så motsvarar deras omsättning nära 60 % av alla de 33 företagens omsättning. Vi vet även, och demonstrerar nedan, att branschen karaktäriseras av ett par större företag och resterande är relativt små (mätt i omsättning och antalet anställda). Detta får oss att tro att antalet egenanställda inte överstiger 6 000 stycken i dagsläget. Figur 8 visar i vilka kommuner dessa företag har lokaliserat sin huvudsakliga verksamhet.

Figur 8 Lokalisering av de 48 egenanställningsföretag som är verksamma 2013

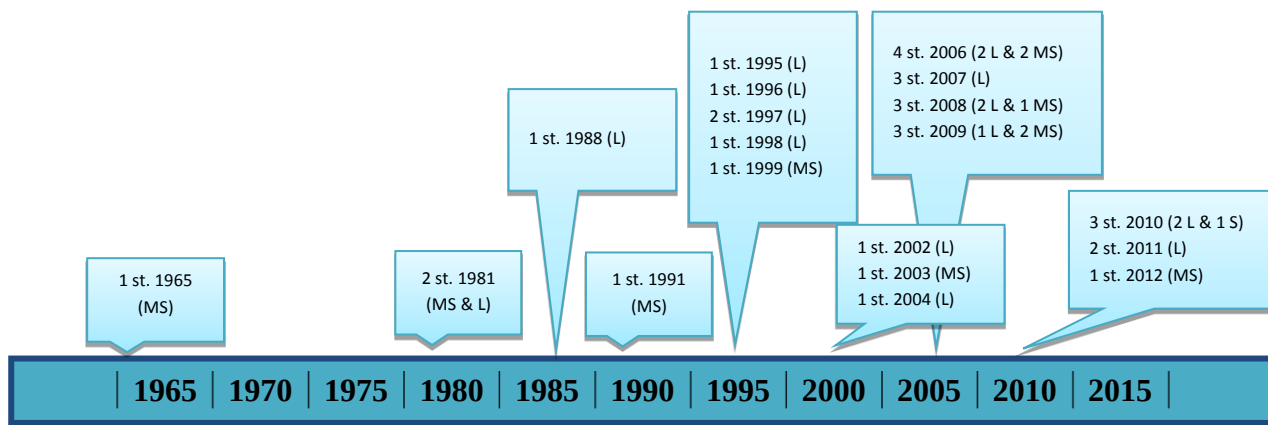
De är placerade runt om i Sverige med flest lokaliseringar i de största städerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Vid en första anblick kan man därutöver inte se något tydligt mönster för företagslokalisering. Ofta diskuteras lokalisering av tjänsteföretag ofta i sammanhang som täta miljöer i och omkring de mest urbana områdena i ett land. Täta miljöer ger ofta möjligheten för företagare att finna arbetskraft och för individer att hitta arbete, d.v.s. *matchning*. Det finns också ofta en stor tillgång på företagstjänster och attraktiva logistiklösningar. Tjänster har traditionellt ansetts vara mycket distanskänsliga eftersom produktion och konsumtion i många fall sker på samma plats och vid samma tidpunkt. Naturligtvis är det inte alltid så och många tjänster ger oss möjlighet att bosätta oss och placera våra företag utanför de stora städerna, särskilt med förbättrad informations- och kommunikationsteknologi. Figur 8 ger en viss indikation på att företag som på något sätt är verksamma inom egenanställning inte nödvändigtvis är beroende av att vara lokaliserade i eller utanför de största städerna. Av de som har svarat på den enkät som vi skickade ut så kan detta geografiska oberoende styrkas (se bilaga). Även om man då och då måste ha fysiska möten så finns det egentligen mycket lite som talar för att relationen mellan de egenanställda och egenanställningsföretagen är särskilt distanskänslig. Detta är en styrka eftersom det ger möjligheter att utföra sin verksamhet utan att behöva vara företagare oavsett var man bor i landet.

Av den information som finns tillgänglig är de 33 företagen kategoriserade i en av dessa 10 branscher:

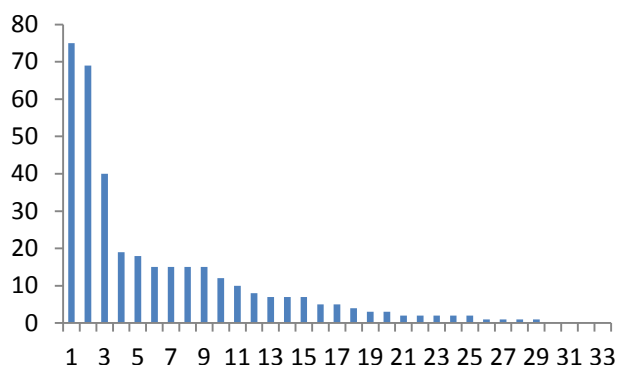
- Konsultverksamhet avseende företags organisation (SNI/NACE 7022)
- Personaluthyrning (SNI/NACE 7820)
- Redovisning och bokföring, revision, skatterådgivning (SNI/NACE 6920)
- Byggnadssnickeri (SNI/NACE 4332)
- Övrig utbildning (SNI/NACE 8559)
- Övrig verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik (SNI/NACE 7490)
- Juridisk verksamhet (SNI/NACE 6910)
- Stödverksamhet för utbildningsväsendet (SNI/NACE 8560)
- Verksamheter som utövas av huvudkontor (SNI/NACE 7010)
- Dataprogrammering (SNI/NACE 6201)

Det bör poängteras att dessa branscher inte *nödvändigtvis* är samma som de egenanställda skulle definieras som. Likaså behöver inte dessa branschers tillväxt vara en exakt spegling av de egenanställda. Detta är en svårighet som är viktig att lyfta fram ur ett myndighetsperspektiv. Det finns ingenstans beskrivet vilka verksamheter (d.v.s. de egenanställda) som är knutna till egenanställningsföretagen. Det betyder att egenanställningsföretagen måste klassificera sin verksamhet på ett sätt som egentligen inte passar dem. Detta blir tydligt om vi tittar på de frågor som egenanställningsföretagen i Sverige har fått möjlighet att svara på och som finns som bilaga till denna rapport. De egenanställdas verksamheter är mycket heterogen, även inom samma egenanställningsföretag.

Figur 9 visar när dessa 33 företag startade någon form av verksamhet och vi kan naturligtvis inte heller med säkerhet veta om dessa har sysslat med egenanställning sedan startåret.

Med undantag från det företag med startår 1965 så börjar egenanställningen presentera sig i Sverige under 1980-talet för att ta fart under 1990-talet och därefter kontinuerligt öka i antal. Figur 9 visar även storleksklassen på dessa företag 2011 och 21 dem klassas som små mätt i omsättning, 11 stycken som medelstora och enbart ett som klassas som ett stort företag. Däremot motsvarar omsättningen för de fem största företagen mer än 80 % av den totala omsättningen för alla 33. Figur 10 presenterar antal anställda för de 33 företagen (anställda är inte detsamma som antalet egenanställda). Fyra stycken av dessa 33 har inga anställda. Allt detta visar att gruppen med företag som har en verksamhet som riktar sig mot egenanställning karaktäriseras av ett fåtal företag som dominerar i termer av omsättning och antalet anställda och ett större antal företag av liknande storlek.

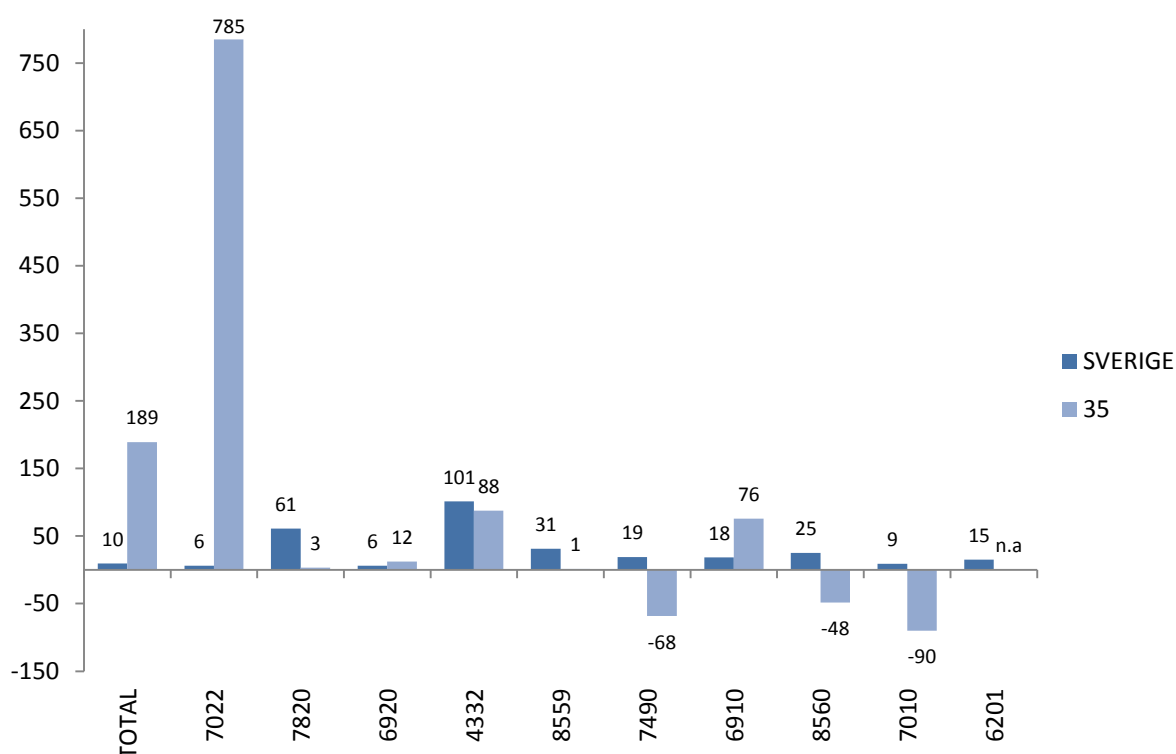

Figur 10 Antal anställda per företag vid senast tillgängliga uppgifter (år 2011 eller 2012, för två av företagen finns ingen uppgift)

För att få en mer detaljerad bild över tillväxten de senaste åren för dessa företag gör vi en jämförelse med de företag i Sverige som har samma branschtillhörighet. Genom att koncentrera jämförelsen till enbart företag inom samma bransch kan vi undvika problematiken med de senaste årens lågkonjunktur. Tabell 3 visar den totala tillväxten mellan 2009 och 2011 för de 33 företagen men även hur det fördelar sig över respektive bransch som de tillhör. Detsamma är gjort för alla de företag i Sverige som tillhör dessa branscher. Detta sammanfattas även i Figur 11 som visar kolumnerna tre till sex i Tabell 3.

Tabell 3 Tillväxt av omsättning och antalet anställda och mellan 2009 och 2011, summa och fördelat över de branscher vilka de svenska egenanställningsföretagen är aktiva inom, för egenanställningsföretagen (33) respektive för Sverige som helhet.

	SNI/NACE	Egenanställningsföretagen		SVERIGE	
		Tillväxt 2009-2011 omsättning (%)	Tillväxt 2009-2011 anställda (%)	Tillväxt 2009-2011 omsättning (%)	Tillväxt 2009-2011 anställda (%)
Konsultverksamhet avseende företagsorganisation	7022	785,0	222,2	5,9	9,9
Personaluthyrning	7820	3,2	22,4	61,2	58,0
Redovisning och bokföring, revision, skatterådgivning	6920	12,2	76,1	6,0	10,3
Byggnadssnickeriarbeten	4332	87,5	50,0	101,3	91,0
Övrig utbildning	8559	1,3	5,6	31,2	37,4
Övrig verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	7490	-68,5	-100,0	19,1	9,8
Juridisk verksamhet	6910	75,8	-20,0	18,2	17,3
Stödverksamhet för utbildningsväsendet	8560	-48,3	0,0	25,0	13,9
Verksamheter som utövas av huvudkontor	7010	-90,0	0,0	8,8	10,9
Dataprogrammering	6201	*	*	15,2	12,7
TOTAL		188,9	43,4	9,6	12,4

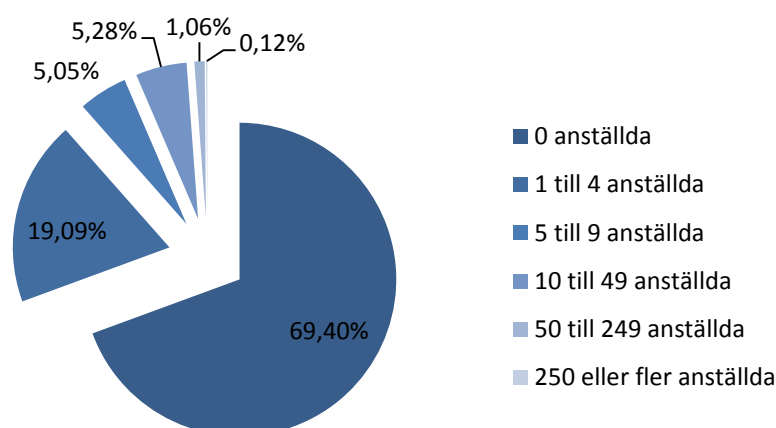
Figur 11 Tillväxt 2009-2011 i omsättning (%) för de företag i Sverige som ingår i de aktuella branscherna samt för egenanställningsföretagen (33).

I Tabell 3 och Figur 11 kan vi med tydlighet se att dessa företag har haft en kraftig procentuell tillväxt som ligger långt ifrån dessa branschers totala tillväxt i Sverige. Mätt i omsättning så var den

procentuella tillväxten nära 190 procent medan den uppvisade en tillväxt på knappt 10 procent i Sverige. Skillnaden är inte så stor när vi mäter det som tillväxt i antalet anställda men detta är naturligtvis inte förvånande. Företag som riktar sig mot egenanställning behöver nödvändigtvis inte öka i antalet anställda på samma vis som mer traditionella serviceyrken som kan ingå i dessa branscher. Istället torde omsättning vara en bättre markör för att påvisa utvecklingen de senaste åren.

Potential för egenanställning- kopplingen till företagande i Sverige

Inför en diskussion om egenanställningens potential finns det ett antal olika variabler som är möjliga att studera. Eftersom det tyder på att en av de främsta orsakerna till att bli egenanställd är att undvika den administrativa bördan så finns det anledning att närmare studera enmansföretagen i Sverige. Figur 12 visar hur stor andel av Sveriges alla arbetsställen som faktiskt inte har några anställda. Det ska poängteras att arbetsställe inte är detsamma som företag eftersom ett företag kan ha flera arbetsställen. Dock är andelen multilokaliseringsföretag relativt liten och särskilt i detta sammanhang då fokus ligger på de mycket små företagen. Nära 70 % av är arbetsställen med 0 anställda och den stora majoriteten av dessa är enmansföretag. Dessa skulle möjligtvis kunna driva sin verksamhet som en egenanställning istället och därmed slippa administrationen men även att kunna ta en annan anställning samtidigt d.v.s. bli en kombinator.

Figur 12 Andel arbetsställen per storleksklass 2012

Från tidigare studier av egenanställda och av enkäten som ligger som bilaga i denna rapport kan vi dra slutsatsen att egenanställning är något som spänner över i stort sett alla branscher. Däremot kan vi nog säga att majoriteten av egenanställda driver någon form av tjänsteverksamhet. Som vi tidigare visade så har tjänstesektorn i allmänhet och kunskapsintensiva tjänster i synnerhet haft en mycket stark tillväxt ända sedan 1990-talet. Detta syns även på att fenomenet med egenanställningsföretag främst ökade från mitten på 1990-talet och har sedan dess ökat kontinuerligt. I och med servicesektorns tillväxt finns det anledning att visa tillväxten för just denna.

Tabell 4 visar antalet arbetsställen (se kommentar till figur 12) med 0 anställda inom servicesektorn i Sverige 2010 och dess tillväxt sedan 1997. Denna sektor växte omkring 64 % mellan åren 1997 och

2010. Vid en fördelning över Sveriges 72 funktionella analysregioner (FA) så ser vi att tillväxten var som störst i Stockholmsregionen vilket följer de ekonomiska teorierna om täta miljöer och fördelar för tjänster att vara lokaliserade nära människor företag. Däremot så är (enligt tabell 4) denna koppling inte helt självklar. Det är många regioner som inte ses som storstadsregioner som hamnar relativt högt upp i tabellen d.v.s. har haft en stark tillväxt av denna typ av arbetsställen.

Tabell 4 Antal arbetsställen med 0 anställda inom servicesektorn (SNI 50-95) per FA-region (funktionell analysregion)

	2010	Tillväxt 1997-2010 (%)
ALLA	414 160	64,0
Stockholm	146 304	90,5
Nyköping	2 323	61,9
Eskilstuna	4 824	44,3
Östergötland	13 922	45,8
Värnamo	2 471	29,0
Jönköping	7 028	54,8
Vetlanda	1 050	35,7
Tranås	664	20,5
Älmhult	970	40,2
Ljungby	1 244	35,2
Växjö	4 681	45,9
Kalmar	4 639	64,8
Vimmerby	938	43,6
Västervik	1 139	43,8
Oskarshamn	1 217	38,3
Gotland	2 700	90,7
Blekinge	4 121	44,3
Kristianstad	6 155	42,6
Malmö	51 553	67,1
Halmstad	6 441	64,7
Göteborg	51 046	66,6
Borås	5 142	37,6
Trollhättan	6 504	45,9
Lidköping	2 584	62,2
Skövde	5 811	33,6
Strömstad	1 227	48,9
Bengtsfors	530	48,0
Årjäng	388	35,2
Eda	268	16,0
Karlstad	7 965	52,3
Torsby	397	8,2
Hagfors	404	26,3
Filipstad	259	3,2
Örebro	7 825	42,7
Hällefors	198	21,5
Karlskoga	1 101	10,2

Västerås	7 354	46,7
Fagersta	676	16,0
Vansbro	235	43,3
Malung	540	30,4
Mora	1 298	38,5
Falun/Borlänge	5 761	37,4
Avesta	1 296	39,8
Ludvika	1 240	31,1
Gävle	4 796	29,0
Söderhamn	2 013	33,0
Hudiksvall	1 773	49,4
Ljusdal	824	34,9
Sundsvall	5 200	40,8
Kramfors	677	34,1
Sollefteå	613	26,1
Örnsköldsvik	1 635	24,3
Östersund	5 241	50,2
Härjedalen	579	39,9
Storuman	237	19,1
Lycksele	449	30,9
Dorotea	84	12,0
Vilhelmina	230	13,3
Åsele	126	41,6
Sorsele	120	44,6
Umeå	5 239	66,2
Skellefteå	2 071	44,5
Arvidsjaur	180	8,4
Arjeplog	167	45,2
Luleå	5 278	49,9
Överkalix	118	10,3
Övertorneå	158	20,6
Haparanda	288	22,0
Pajala	232	28,2
Jokkmokk	264	51,7
Gällivare	479	25,4
Kiruna	656	31,5

Egenanställning- en väg in på den svenska arbetsmarknaden? - sammanfattande kommentarer

Egenanställning har gått från att vara ett relativt okänt fenomen i Sverige till att vara ett mer känt alternativ till att driva sin verksamhet. Det fungerar för den stora majoriteten av verksamheter och det har visat sig i andra länder att det är ett attraktivt alternativ på arbetsmarknaden. Skälen till detta är många. Utifrån vad tidigare forskning visat och utifrån hur egenanställning har utvecklats de senaste åren finns det anledning att tro att det är av betydande vikt att den allmänna kunskapen om

detta blir större. I relation till detta anser vi det finnas två frågor att ta i beaktning: (1) Vad kan egenanställning ha för samhällsekonomiska konsekvenser?, (2) Vad krävs för förändringar på den svenska arbetsmarknaden för att dessa samhällsekonomiska konsekvenser ska komma till stånd?

1. Vad kan egenanställning ha för samhällsekonomiska konsekvenser?

På ett antal punkter finns det skäl att tro att det finns en särskild betydelse för egenanställning på den svenska arbetsmarknaden. För att få mer djupgående förändringar till fördel för egenanställning bör frågan ses ur perspektivet hur det kan skapa ekonomisk tillväxt. Vi menar att det krävs en tillväxororienterad utgångspunkt för att anpassa regelverk och trygghetssystem men även för att kunna belysa egenanställningens möjligheter. Om inte, så är det svårt att finna ett ökat utrymme för egenanställning men även för andra nya alternativ som kan vara aktuella för den svenska arbetsmarknaden. Vi har i hela den industrialiserade delen av världen upplevt en särskilt starkt växande tjänstesektor och särskilt under den rådande ekonomiska krisen. Detta skapat troligtvis andra krav på hur regelverk och trygghetssystem bäst bör konstrueras.

Nedan följer de främsta områden där egenanställning kan kopplas till ekonomisk tillväxt.

- *Problematik med låg nystart av företag*
Sverige har visat sig ha en, i jämförelse med andra länder, låg nystart av företag. Egenanställning är ett annat sätt att försörja sig och driva sin verksamhet på än vad som traditionellt sett har existerat på den svenska arbetsmarknaden. OECDs sverigerapport påpekar särskilt att vi behöver öka nyföretagandet och understryker vikten av den strikta lagstiftningen som finns i Sverige för företagare och särskilt den rådande konkurslagstiftningen.
- *Större efterfrågan på jobb som ger flexibilitet och attraktivitet*
Det har visat sig att allt fler individer efterfrågar en flexibilitet och blir så kallade "kombinatorer". En egenanställning ger möjlighet att bedriva en verksamhet i varierande storlek vid sidan av en traditionell anställning. I den enkät som gjorts för denna rapport understryks attraktiviteten hos egenanställning för just dessa kombinatorer.
- *Stor administrativ börda på egenföretagare*
Även de minsta företagen ska följa omkring 1 300 lagar, 2 300 förordningar och 8 100 föreskrifter. För att läsa dessa lagar, regler och föreskrifter krävs en genomläsning av mer än 20 000 sidor i textform. Det har även konstaterats att svenska företag tillsammans skickar in omkring 95 miljoner blanketter per år till svenska myndigheter. Det finns anledning att tro att en minskad administrativ börda på den som driver en verksamhet kan potentiellt öka antalet nystartade företag. En egenanställning innebär per definition betydligt mindre administration än för en egenföretagare.
- *Samhällets kostnader för konkurser*
Omkring 1/3 av de nystartade företagen går i konkurs inom två år. Den samhällsekonomiska kostnaden för konkurser måste vara eftersträfvansvärt att minska. Egenanställda kan per definition inte bli insolventa och därmed ej heller bli försatta i konkurs.

- *Matchning*

För att få en bra matchning på arbetsmarknaden krävs det en flexibilitet för både arbetsgivare och arbetstagare. Problem kring matchning på arbetsmarknaden kan ses som ett av skälen till den starka framväxten av bemanningsföretag. I relation till detta har även egenanställning haft en stark framväxt men det finns en mycket tydlig skillnad mellan bemanningsföretag och egenanställning och det handlar om vem som är drivkraften för att jobben skapas. I branschen för bemanningsföretag är det företagarna som initierar kundkontakten och levererar arbetskraften efter en, förhoppningsvis bra matchningsprocess. De individer som istället väljer att vara egenanställda har istället det fulla ansvaret

- *Kapitalbrist i dubbel bemärkelse*

Några av de svar som gavs på den enkät som skickades ut för denna rapport antydde att egenanställning kan vara en viktig språngbräda mot eget företag. För de som inte har kunskapen (humankapitalet) och/eller pengarna (kapitalet) att starta eget företag kan det behövas en tredje part som verkligen fokuserar på att personen i fråga får tillfället att lära sig men även bygga upp sin verksamhet.

- *Ungdomsarbetslöshet*

Vid en egenanställning kan den kreativa delen av verksamheten sättas i fokus. Att starta ett företag med en fungerande verksamhet som man snabbt kan försörja sig på kan ibland kännas svårt av skäl som nämnts i punkterna ovan. Detta behöver inte nödvändigtvis vara relaterat till ungdomar men med en kortare tid (om någon alls) på arbetsmarknaden finns det skäl att tro att erfarenhet, kunskap och kapital kan vara lägre hos den yngre delen av arbetsmarknaden än hos de som redan är etablerade där.

- *Svarta marknaden*

På de grundvalar som radats upp ovan finns det skäl att tro att en större kunskap om möjligheterna att vara egenanställt kan hjälpa till att styra in verksamheter som drivs på den svarta marknaden in till den "vita sektorn".

Detta bör nu även kopplas till nödvändiga förändringar på den svenska arbetsmarknaden vilket leder oss till den andra frågan som vi ställde oss tidigare:

2. Vad krävs för förändringar på den svenska arbetsmarknaden för att dessa samhällsekonomiska konsekvenser ska komma till stånd?

Egenanställningsföretagens branschorganisation är en sammanslutning av *en del* av de egenanställningsföretag som finns i Sverige. Dess huvudspår är att egenanställning ska ses som en anställning och faktum är att de *nio* företag som i dagsläget är anslutna har uppskattningsvis 80 % av de egenanställda i Sverige hos sig. De har som ambition att dess medlemmar tar det fulla arbetsgivaransvaret för den egenanställda.

Att ta det fulla arbetsgivaransvaret är ett sätt anpassa denna relativt nya företeelse på den svenska arbetsmarknaden till det rådande trygghetssystemet. På kort sikt kan detta vara en viktig anpassning som kan göra det attraktivt för personer att välja egenanställning istället för traditionellt företagande. Viss kritik har lyfts fram att det är en stor risk med regeländringar som ska underlätta

för egenanställning och de kan skapa snedvridningar på arbetsmarknaden. Som svar på detta kan vi säga att det finns ett uppenbart behov av att utveckla och anpassa de regelverk som reglerar den svenska arbetsmarknaden utifrån de villkor som gäller i dag. Detta blir tydligt i exempelvis frågan om att egenanställda utgör en ny form av arbetstagare, som är mer autonoma i sitt sätt att arbeta jämfört med traditionellt anställda.

Främst åsyftar detta delen av regelverket som handlar om A-kassan. I detta fall så görs den tolkning av regelverken idag att det blir till de egenanställdas nackdel. Följden av detta är att den tillväxtpotential som dessa verksamheter erbjuder inte utnyttjas på bästa sätt i samhället. I de översynsarbeten som gjorts under senare tid i offentliga utredningar har juridiska utgångspunkter varit att lagreglerade förhållanden om traditionell syn på arbetsgivare/företagare och anställd först slagits fast, varefter en mycket strikt traditionell tolkning med rötter i industrisamhället görs i att dela in personer i dessa två kategorier. Detta har inneburit att egenanställda kategoriseras som företagare, trots att det är just detta som egenanställningsformen innebär att de anställda inte är. Detta synsätt motiverar utredare med argument kopplade till den autonomi som egenanställda har. Det är just detta synsätt som blir omodernt och som leder till en felaktig kategorisering av egenanställda som företagare istället för anställda. Vad som krävs är således en modernare syn på anställda som också innebär att anställda ska kunna arbeta på autonomt sätt.

Vi vill även poängtera att vid vår rundringning till egenanställningsföretagen ser vi att det inte råder konsensus i frågan om hur egenanställning bör definieras. Majoriteten av företag (dock den stora minoriteten av egenanställda) har inte anslutit sig till branschorganisationen och ett antal av de vi pratade med ser inte egenanställning som en anställning utan som ett mellanting mellan en traditionell anställning och företagande. Precis som har diskuterats i denna rapport kräver även denna definition en modernisering av det synsättet vi har på de alternativ som idag finns på arbetsmarknaden. Det bör antagligen finnas utrymme för de traditionella definitionerna av anställning och företagande men även för flera versioner av anställning med autonomitet.

Bilaga: Enkät

Dessa frågor (de i kursiv text) har skickats ut till de egenanställningsföretagen som finns med i denna rapport. Svaren som presenteras nedan kommer direkt från de svar som har kommit in. Av sekretesskäl har en del svar kortats ner eller ändrats lite i sina formuleringar. Dock, har inte innebörden förändrats. Många av de svar som vi har fått i understryker vad som presenteras i rapporten. Dessa punkter är några av de slutsatser som kan dras från enkäten (med förbehåll att det är relativt få fullständiga svar (6 sty.) som har inkommit).

1. Den stora majoriteten av egenanställda som är kopplade till de företag som har valt att besvara enkäten har verksamhet inom tjänstesektorn. Däremot är verksamheterna mycket heterogena.
2. Drivkraften bakom uppstarten av egenanställningsföretagen är att någon har uppmärksammat den tunga administrativa bördan som egenföretagare måste åta sig. Denna administrativa börda kan hämma kreativa personer som bara vill ägna sig åt sin verksamhet. Därav kan möjligheten till egenanställning skapa sysselsättning.
3. Relationen mellan egenanställningsföretagen och de egenanställda är inte geografiskt begränsade vilket är en förutsättningsskapande viktigt variabel.

4. De har en potential att locka till sig yngre individer som inte har viljan att vara egenföretagare.
5. En stor del av de egenanställda är *kombinatörer* d.v.s. de har valt att både ha en ordinarie anställning och samtidigt driver verksamhet som egenanställd.

Om företaget och de egenanställda

Företagsidén

1. När startade du/ni detta företag?
2. Varför startade du/ni detta företag? Hur kom du på idén?
 - a. Vi ville göra det möjligt för kvinnor i vår närhet att få inkomster av sitt intresse/sina kunskaper utan att skaffa ytterligare ett ansvar, -företag.
 - b. Startade som ett EU-finansierat projekt med syftet att underlätta att starta och driva verksamheter. Har tidigare erfarenhet från konsultverksamhet mot företagare och insåg tidigt att många nystartade företag även går i konkurs. Alla ska inte vara egenföretagare. Egenanställningsföretaget startade därför med förhoppningen att hjälpa de som vill starta en verksamhet men inte vill ha den tunga administrativa bördan som det innebär.
 - c. Fick en förfrågan från en redan etablerad kund hos oss.
 - d. Jag har jobbat med företagare förut insåg tidigt att företagsstöd behövs och särskilt för småföretagare. Förstod inte från början att det var egenanställning jag höll på med men förstod sedan att företagsidén redan fanns etablerad och då särskilt utomlands.

Hur ser den typiska egenanställda ut?

3. Hur många egenanställda har ni i ert företag?
 - a. 6
 - b. 40
 - c. 108
 - d. 5364
 - e. 25
 - f. 72 (varav 53 är aktiva)
4. Hur stor andel/hur många av dessa är kvinnor?
 - a. 67 %
 - b. 38 %
 - c. 38 %
 - d. 35 %
 - e. 10 %
 - f. 33 %
5. Hur stor andel/hur många av dessa är under 30?
 - a. 17 %
 - b. 15 %
 - c. 17 %

- d. 51 %
 - e. Inga
 - f. 21 %
6. *Hur stor andel/hur många av dessa har utländsk bakgrund?*
- a. 17 %
 - b. 10 %
 - c. 1 %
 - d. 20 %
 - e. 17 %
7. *Hur är de aktiva? Heltid, deltid? Annat företag?*
- a. Samtliga deltid
 - b. Vissa av arbetar heltid som egenanställda, andra kombinerar med t.ex. annan anställning, studier eller pension.
 - c. Vissa arbetar heltid som egenanställda, andra kombinerar med annan anställning, studier eller pension.
 - d. Omkring 40 % har detta som heltidssysselsättning
 - e. Nära 60 % har detta som heltidssysselsättning, 20 % har det som deltidssysselsättning och 20 % gör det lite då och då.
 - f. Omkring 13 % jobbar heltid. Resten jobbar deltid som egenanställda.
8. *Vilken bransch arbetar de inom?*
- a. städare, djurkonsult, konstnär; kursverksamhet, läkare, personalkonsult, it
 - b. hantverkare, målare, säljare, olika typer av konsulter, reklam
 - c. Grafiker, konstnärer, marknadsföring, webbprofilering, journalister, originellare, modekoordinatorer, föreläsare, fastighetservice, målare, textildesigners, musiker, låtskrivare, DJ, eldjonglörer, coaching, arkitekter, fotografer, utbildning, översättare, serietecknare, teknikkonsult, IT-konsult, kursledare, byggnadsarbetare, skribent, lokalvårdskonsulent, försäljare, chaufför, projektledning, catering, hantverkare, m.m.
 - d. Alla möjliga. Det finns ingen särskild bransch/grupp som inte är representerad.
 - e. El, måleri, hantverkare, hälsoprodukter, varuimport, it, gräv/schakt
 - f. Kostymörer, scenografer, rekvisitörer, konstnärer, inredningssnickare, smeder, målare, möbelrestaurerare, datakonsulter, lantbrukskonsult, tv-producent, regissör, filmskapare, reklamtecknare, byggnadsarbetare, musiker, operettsångerska med flera tjänsteproducerande yrken.

Orsaker, marknader, problem och möjligheter

9. *Vad tror du är den största andledningen till att dessa personer väljer att bli egenanställda?*
- a. Slippa administration och ansvar för ett företag,
 - b. Ett enkelt sätt att bedriva egen verksamhet.
 - c. Vi har sett en enorm kreativitet hos våra egenanställda. Egenanställning är ett mycket bra alternativ för de individer med många idéer men som inte vill vara

egenföretagare. Det är även ett enkelt sätt att sysselsätta sig för den som är arbetslös, student eller pensionär.

- d. Den största drivkraften är friheten som det medför. Att kunna fokusera på sin yrkesroll utan att vara bunden av regler och administration.
- e. Det är smidigt och enkelt. Vi har även några som av olika anledningar inte får egen F-skattesedel och någon som inte har pengar att driva eget själv. Många av dem vill driva eget men har inte den administrativa kunskapen (och det har de insett själva).
- f. Den helt avgörande anledningen till att dessa personer väljer egenanställning är att man vill slippa den administrativa bördan som det innebär att vara egen företagare.

10. Skulle det vara möjligt för dessa att istället vara egenföretagare? Om inte, varför?

- a. Självklart skulle de kunna vara det. Men de har valt att vara egenanställda.
- b. Ja men de som väljer egenanställning har ofta ingen eller mycket liten kunskap om egenföretagande och inte heller intresset att lära sig. De vill koncentrera sig på att sälja sin kunskap och inte lägga tiden på administration. Många är personer som tidigare varit egna företagare men som nu prioriterar att helt slippa administration och istället lägga all kraft på sin verksamhet.
- c. Det skulle i sådant fall ta bort fokus från deras verksamhet i och med att de skulle tvingas till administration och byråkrati som de inte vill ha.
- d. För några stycken skulle det vara möjligt men många av dem har inte den administrativa kunskapen, några har inte F-skatt och några har inte nödvändigt kapital.
- e. Vi jobbar med utgångspunkt ifrån att egenanställning är det "första steget" och att vi sedan behåller vårt samarbete och slussar in den egenanställda i ett eget företag. Helst förordar vi då aktiebolad där vi till och med under hösten kommer att vara delägare i några bolag.

11. Hur ser utvecklingen ut för den egenanställda? Brukar de ta steget till eget företagande efter en tid?

- a. Nej
- b. Egenanställning är ett sätt att arbeta på som de egenanställda valt för att de vill det. Egenanställning har lika hög status som att vara egenföretagare eller att vara anställd. Det är inte något man blir för att man inte kan något annat, inte något man blir i brist på annat. Inte någon sorts övergångsverksamhet. Många väljer faktiskt att gå från att vara företagare till att vara egenanställda
- c. Ja, men väldigt få.
- d. Det varierar, de flesta väljer att stanna kvar hos oss eftersom de ser fördelarna med egenanställning och att de är större än fördelarna med eget företa. Dock finns det de som använder oss för att testa sin idé för att sedan gå över till att starta eget företag.
- e. Både och. Vi har en del som har gått över till eget men många tycker att det är bättre att vara egenanställd med alla de fördelar som vi tillhandahåller.
- f. Vi ser det som mycket positivt att kring en omsättning på mist 500 000 kronor för den egenanställda kan vi börja diskutera eget företag. Men detta bedöms från fall till fall.

12. *Är det bara lokala aktörer som är egenanställda hos er eller vänder ni er till hela Sverige?*

- a. Främst lokalt
- b. Hela Sverige
- c. Främst lokalt men är inte nödvändigt
- d. Vi har ingen geografisk begränsning
- e. Eftersom vi har hittat en bra arbetsform/försäkring för bygg/el så är det spritt över hela landet.
- f. I princip vänder vi oss till södra Skåne med Malmö som bas. Dock har vi kunder även i Stockholm, och Umeå, men vi håller på att vara lokalt förankrad. Vi har undersökt franchise över hela landet, men den bygger också på att vi finns lokalt. Själva redovisningsdelen kan dock centraliseras, men själv kontakten med den egenanställda ska vara lokalt förankrad. Annars tappar man själva idén egenanställning som ett stöd till företagaren.

13. *Är ni beroende av att finnas geografiskt nära de egenanställda?*

- a. Nej
- b. Nej
- c. Nej, den mesta korrespondens sker via mail eller telefon
- d. Nej
- e. Vi anser att vi geografiskt ska finnas nära kunden.
- f. Inte direkt beroende men det underlättar naturligtvis om de kan komma förbi men det är inte nödvändigt.

14. *Hur ser du på tillväxt? Är marknaden för egenanställning mättad eller finns det potential att växa?*

- a. Den är absolut inte mättad. Det skulle finnas många fler egenanställda om det var mera känt att egenanställning finns. De flesta känner inte till att det går att jobba på detta sätt. När jag berättar att jag jobbar med egenanställning så frågar de flesta vad det är. Nio av tio personer har aldrig hört talas om det.
- b. Det finns stort utrymme för tillväxt. Det svenska företagande består till 99,9 % av små och medel- stora företag. Rena enmansföretag är cirka 75 % och uppgår till cirka 800 000 i Sverige. Varje företagare i Sverige har två företag och det innebär att vi har 400 000 potentiella kunder. Jag anser att egenanställning inte kommit ur startblocken ännu.
- c. Stor potential men det gäller att marknadsföra begreppet egenanställning och medvetandegöra så många som möjligt på vad detta begrepp innebär då kunskapen kring egenanställning idag är ytterst bristfällig så att fler människor blir medvetna om att det finns och att det är ett bra sätt att komma in på arbetsmarknaden.
- d. Finns mycket stor potential. Med förbättrat regelverk för de egenanställda finns det egentligen ingen borte gräns för hur stor denna företeelse skulle kunna bli.
- e. Det finns hur mycket potential som helst men det måste bara nå ut till människor så att det förstår vad det är och att möjligheten finns.

15. *Ser marknaden och trender för egenanställning likadan ut som den gjorde för ett par år sedan?*

- a. Ja

- b. Kunskapen ökar hela tiden och begreppet egenanställning börjar få fäste till skillnad för ett par år sedan. Man märker att, i synnerhet ungdomar, som gärna vill ha sin "frihet" tycker att egenanställning är ett alldeles ypperligt alternativ till anställning eller egenföretagande då de har möjligheten att arbeta när och hur de vill.
- c. De senaste åren har kunskapen om egenanställning stadigt ökat bland befolkningen. Detta har lett till att marknaden idag är mycket större och växer med ca 25-30 % per år.
- d. Tack vare vårt samarbete i branschorganisationen tror jag att det bara blir bättre. Marknaden har helt klart växt sen ett par år tillbaka och kommer nog växa 50-100 % i några år till.
- e. Trenden för egenanställning är gynnsam. Många söker allianser och samarbetspartners. Så vi ligger absolut rätt i tiden. Det är också modernt att koncentrera sig på kärnverksamheter och outsourca administrationen.

16. Ser du/ni några problem med att vara egenanställd i Sverige idag?

- a. Nej det gör jag inte. Av de två myndigheterna Försäkringskassan och A-kassan räknas de egenanställda som uppdragstagare vilket innebär att de jämföras med egenföretagare, vilket är helt riktigt eftersom de ju skaffar sina uppdrag själva. Om de skulle bli berättigade A-kassa skulle det bli en orättvis konkurrens gentemot egenföretagare. Detta är vi inte intresserade utav.
- b. Det stora problemet med egenanställning är de A-kassaregler som i dagsläget som inte är utformade på ett sådant sätt att den egenanställda, i vissa fall, inte har rätt till att uppbära A-kassa. Detta leder till att många egenanställda får tacka nej till sysselsättning för att inte bli av med sin rätt till A-kassa och därmed sin försörjning.
- c. Det stora problemet idag är det bristfälliga regelverket kring ALF. En stor okunskap bland statliga myndigheter och A-kassa begränsar människors möjlighet att komma i sysselsättning.
- d. Problemet skulle väl vara a-kassan men det problemet har ju även alla våra andra kunder som har eget företag som vi upplever det.
- e. Problemet, som jag ser just nu, är det tröga rättsläget med anställningstryggheten. A-kassorna är ju inte speciellt positiva till egenanställning, men det har nog sin grund i förutfattade meningar och även att vi informerat alldeles för dåligt om avsikten med egenanställning.

Referenser

- Arum, R. & Müller, R., (2004) *The Re-emergence of self-employment: a comparative study of self-employment dynamics and social inequality*, Princeton, NJ: Princeton University Press
- Bjerke, L., (2012) *Knowledge flows across space and firms*, Jönköping International Business School, JIBS Dissertation Series No. 078
- Blanchflower, D.G., (2004) *Self-employment: more may not be better*, *Swedish Economic Policy Review*, 11(2): 15-74
- Delmar, F., Folta, T., Wennberg, K., (2008) *Dynamiken bland företagare, anställda och kombinatorer*, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Rapport 2008:22
- Engblom, S (2003) *Self-employed and the personal scope of labour law*, European University Institute Department of Law, Florence
- Eklund, Karlsson & Pettersson (2013) *Kompetensförsörjning för ett konkurrenskraftigt näringsliv*:

delrapport 1, arbetsrapport, Internationella handelshögskolan, Jönköping

Falkenhall, B. & Wennberg, K., (2010) Företagare i insolvens och misslyckandet stigma, Ekonomisk Debatt, Stockholm

Hamilton, B.H., (2000) Does entrepreneurship pay? An empirical analysis of the returns of self-employment, *Journal of Political Economy*, 108: 604-631

Hundley, G., (2001) Why and when are the self-employed more satisfied with their work? *Industrial Relations*, vol. 40: 293-316

Frilans Finans, (2011) Egenanställning- en ny väg in på arbetsmarknaden, en undersökning av Alstra presenterad den 19 maj 2011. <http://www.frilansfinans.se/contact>

Jørgensen, H., (2010) *It's the policy mix, stupid! After the crisis towards a sustainable growth model*, Watt, A., & Botsch, A. (red.) European Trade Union Institute (ETUI)

Kanter, R.M., (1989) *When giants learn to dance: mastering the challenges of strategy, management and careers in the 1990s*. New York: Basic Books

Larsson, M (2011) Anställningsformer 2011- fast och tidsbegränsat anställda efter klass och kön år 1990-2011, Landsorganisationen Sverige

Laurelli, E (2008) Equal Egenanställning- ett projekt för framtiden?

Miner, A.S., & Robinson, D.F., (1994) Organizational and population level learning as engines for career transitions. *Journal of Organizational Behaviour*, 15(4): 345-364

Persson, B (1999) Självanställning som en ny arbetsmarknadsinstitution för 2000-talet

Piore, M.J., & Sable, C.F., (1984) *The second industrial divide: possibilities for prosperity*, New York: Basic Books

Román, C., Congregado, E., & Millán, J.M., (2013) Start-up incentives: Entrepreneurship policy or active labour market programme? *Journal of Business Venturing*, 28: 151-175

Sullivan, S.E., (1999) The changing nature of careers: a review and research agenda. *Journal of Management*, 25: 457-484

SOU (2011) *Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen*. rapport 2011:52

Tillväxtanalys (2013) Uppföljning av 2008 års nystartade företag- tre år efter start, Statistik 2013:01

Wagner, J., & Sternberg, R., (2004) Star-up activities, individual characteristics and the regional milieu: lessons for entrepreneurship support policies from German micro data, *The Annals of Regional Science*, 38:219-240

Watt, A. & Botsch, A., (2010) *After the crisis: towards a sustainable growth model*. European trade union institute (ETUI)